

Taxa postala
platite in numerar
No. 224.716-929.

Szerkesztőség
és kiadóhivatal:
Cluj-Kolozsvár, Stra-
lozsvár, Stra-
da Baron L. Pop (volt Brassai u.) 10.
Telefon: 9-77. Előfizetési árak:
romia 110, negyedévre 200
600, egészévre 1200
navonia 1, negyedévre 200
egészévre 10 dollár
értékű valuta. Hirdetési
szerint. Az „UJ KELET”
bánsági zsidóság egyenlő
Cikkjeink utannyomasat
és megjelölésével engedély meg-

Ára 5 lej

Bermentien
leveleket nem
fogadunk el.
Keziratok meg-
őrzésére és visszaküldésére nem vál-
lalkozunk. Főszerkesztő Dr. Marton
Ernö. Felelős szerkesztő Jámber
Ferenc. Bukaresti szerkesztő: Hát-
szegi Ernő, Str. Sf. Constantin Nr. 31

Szerda, 1932 márc. 30.

5692. ÉV
VEADAR 22.

XV. ÉVF.
75. SZAM

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

US 27.

gy valak

meggon-
kezménye
a diákság
megengedi
kormány-

képviselők
atni.

ott Calen-
17

illeti, arra
Calenda-
ciójukban
ttak, ami-
tták akció.

minthogy
tak, ök-
az uc-
politika-
u gutta.

okban je-
megjelent
lvashatók.
ernek ne-
ja meg a

ap, az or-
azt kéri,
t nem fog

képviselők
övel meg

el: Egy
it Landau
y lerombol
övétték el

eromboltak
erei tették

blezi a va-

agositanom
szervezet,
gráda olyan
k minden
holják meg
tudják,
ros megé-
sztsái pro-
grérték hogy
t, ugy há-
senek. Ez

A szóno-

akkor két
tok fel a

knak végre
m, hogy fe-
or hozzájuk
gy hagyja-
zág preszti-

árti a Ca-
tiltakozik.
Bratianu
ve, hogy a
egyet.

beszünteté-
szer beszél-
m adja meg
ülést. Szü-
zervezéséről

imerover til
garombolás

Yorábbi kö-
bolását és
t. Az egyet-
a meggyőző-
gy a kor-
yen elítéli a

apkiadó Rt.
r. Baron L.
Telefon 8-77

Bialik és Spanyolország

Aligha van ország Európában, ahol az írásművészetnek nagyobb a kultusza, mint Spanyolországban. A franciák inkább a generálisokat, az olaszok a szabadságharcosait igyekeznek megörökíteni, a latin népek legliterátusabbjának, a spanyolnak az író az ideálja. Cervantesnek a szobrai Madridban, Barcelonában és az ország déli városaiban hirssek, Szevillában vagy nyolc házon díszleg márványtábla a Don Quijote szerzőjének emlékére. Itt írta első verseit, amott a nagy regényvázlatát, itt szórakozott, ott sétált.

Most is egy irodalmi eseményről kell beszámolnunk. Spanyol-héber eseményről. A madridi Tuományos Akadémia Rodriguez Marin író javaslatára elhatározta, hogy Chaim Nachmann Bialik héber költőt tagjává hívja meg. Bialik ugyanis héberre fordította a Don Quijotét, amiért az Akadémia külön elismerő levélben mondott köszönetet a híres írónak. Ennek az elismerésnek természetesen politikai vonatkozása is van. Az új Spanyolország kezét fog a zsidó költő révén a zsidó néppel, amely egykor testvéri szomszédja volt, sorstársa. Fél évezreddel ezelőtt az inkvizíció kitésekelte a zsidókat a spanyol földről, most a forradalom tessékelte ki az inkvizíció minden fajtáját.

Nemes gesztus, méltó a nemes spanyol néphez, amely immár szóhoz jutott a kormányzatban és a tudomány fellegvárában.

A sétálni küldött képviselő

Jasiban templomot rombolnak és tórákat gyaláznak meg. Bukarest rémhírekkel van tele a jasi eseményekről. Egy zsidó képviselő autentikus helyről akar értesülni a történekről, telefonhoz rohan és felhívja a jasi prefektust, hogy információkat kérjen tőle.

Van-e ebben a tényben valami szokatlan, valami rendkívüli?

A világ minden táján a legtermészetesebb dolog, hogy egy parlamenti képviselő a kormány helyi exponenséhez fordul, ha valamilyen közérdekű ügyben hivatalos információra van szüksége.

Nálunk ugylátszik másképpen van, különösen, ha zsidó képviselőről van szó.

A kamara tegnapi ülésén például a jasi események tárgyalásánál Jorga miniszterelnök Landau képviselő közbeszólására a következőket válaszolta:

— Van magához is néhány szavam Landau ur! Itt van a jasi prefektus jelentése, amelyben többek között azt is közli, hogy szombat éjjel maga felhívta a telefonon és részletes információt kért tőle a történekről. A prefektus erre elküldte magát — sétálni. Jól tette. Mi maga tulajdonképpen? A főellenőre ennek az országnak? A Dnyesztertől Bukarestig és Bukarestől Jasiig Landau ur tudni akar és ellenőrizni akar mindent. Maga rosszabb szolgálatot tesz ezzel a zsidóság ügyének, mint az összes antiszemita együttvéve.

Mindössze ennyi válaszolni valója volt a miniszterelnöknek arra, hogy egy prefektus sétálni küldött egy képviselőt, mert az felvilágosításokat kért tőle.

Aki ismeri a román idiomát, tudja, mit jelent az, ha valakit sétálni küldenek.

Közönséges gorombaságot és még köztársasági tapintatlanságot. És ehhez tapsolt Jorga miniszterelnök ur.

Valóban, hogy is merészkedik egy zsidó képviselő este 11 órakor felcsendíteni a prefektus ur önértékelését, azt a prefektus urat, aki félórával ezelőtt még templomrombolásnál és tóragvasztásnál asszisztált. Ilyen szemtelen zsidó! Tudhatta volna, hogy a prefektus ur a jól végzett munka után fáradt és megérdemelt pihenésre vágyik.

Mit törődik ő azzal, hogy a fővárosban rémhírek keringenek pogromról és gyilkosságokról, mit azzal, hogy a zsidó lakosság tele van aggodalommal, ő sé-

A minisztertanács feloszlatta a Vaszgárda szervezetét

A rendeletet már szétküldték a prefektusokhoz

Bucuresti-Bukarest, március 29. A minisztertanács elhatározta, hogy a vaszgárda szervezetét az egész ország területein feloszlattja. Ez az elhatározás a jasi események és a Tutova me-

gyei választásokkal kapcsolatban folytatott tulzott propaganda eredménye. A feloszlátásról már rendeletet adtak ki, amelyet megküldtek az összes prefektusoknak.

Megingott a dollár?

A dollár értéke lényegesen csökkent a fonttal szemben

Newyork, március 29. A Danubia távirati iroda jelentése szerint Newyorkban a dollár árfolyama a hétfői napon az angol fonttal szemben lényegesen csökkent szenvedett. Az angol font 3.82-ről 3.86-ra javult. A dollár esés okait azzal a hírrel hozzák össze-

függésbe, amely szerint az amerikai kormány angol mintára szintén le akarja térni az aranystandárdról. Az amerikai kormány ezt a hirt határozot tan cáfolja, s a cáfolat hatása alatt az árfolyamesés megállott.

Eredménytelen bombamerényletet követtek el Brüning kancellár ellen

Berlin, március 28. Brüning az ünnepeket Berlinton távol töltötte. A kis városka egyik szállodája ellen, ahol a kancellár tartózkodott, ismeretlen tettesek bombamerényletet követtek el. Az explozió betörte a szálloda ablakait, de

egyéb kárt anyagi javakban sem tett. Brüning különben nem abban a szállodában lakott, amely ellen a merényletet elkövették. A nyomozást az ismeretlen merénylők után nagy eréllyel folytatják.

Sétálni küldi a kötelességét teljesítő zsidó képviselő.

Hát hogyan küldeni, amikor főnökétől tapsot kap érte.

Most csak arra vagyunk kíváncsiak, hogy Jorga professor ur szerint kihez kellett volna fordulnia a zsidó képviselőnek? Eddig ugyanis mindig az volt a baj, hogy a zsidó képviselő felelőtlen helyről szerették be információkat és ezek alapján hamis hírekkel töltötték meg a világot.

És kitől kell intézkedést kérniük a zsidó képviselőknek, ha templomot rombolnak és zsidókat vernek.

Nyilván Cuzától és Codreanutól. Mert a prefektus sétálni küldi őket, a miniszterelnök pedig tapsol hozzá.

Kétféle humanitás

Sajnos a humanitás is olyan, mint az érem: két oldala van. Az egyik oldala csupa mosolygás, a másika csupa szenny. Főleg napjainkban és főleg Amerikában. Egyik oldalon a gyengédségnek olyan megható megnyilatkozása, hogy az emberben az elragadtatás és a szentimentalizmus szinte birokra kel egymással; a másik oldalon az embertelenségnek, a csökönységnek, önzésnek olyan magas fok, hogy akár a Gaurizankárt is lepipálja.

Az amerikai szakszervezeti szövetség utolsó jelentése szerint a nyilvántartott munkanélküliek száma Amerikában 8 millió. A valóságban tehát a háromszorosa, ha a családtagokat is figyelembe vesszük. Nincs munka, nincs üzlet, sőt még a plutokrácia hirhedt szórakozó helye: a Metropolitan-opera is bezárni készül. Nyomor és leépítés, leépítése életnek, jelennek, mának és holnapnak. Csupa kín, csupa szenvedés, brutális elnyomás és feneketlen korlátozás. Szentimentális szem-

forgatás, bandita-kultusz, mesterségesen szított „nemzeti izgalmak“, korrupció és értékpesztítés.

A munkanélkülieket százerével lakoltatják ki lakásaikból, valósággal üzött vadak, akiknek nincs hol lehajtani a fejüket, mialatt a madárnak fészke, a rókának buvóhelye akad. Emberek milliói az embertelenség taposomalmában: a földi pokol minden kinjára in contumaciam elítélve.

Ezzel szemben pár nappal ezelőtt egy olyan női börtönt adtak át rendeltetésének ugyanebben az Amerikában, hogy az embernek eláll a szívdobogása mindama haladottságok és emelkedettségek olvasztán, melyek ebben az új börtönben koncentrálnak. A cellák előkelően berendezett hálószobák benyomását keltik, a börtön tetején napfürdőre berendezett pihenőhelyek és modern tennispályák.

Többmillió dollár költséggel építették ezt a humánus műintézetet Amerikában, hogy a hivatalosan, vagy félhivatalosan regisztrált bűnnek érdemes pihenőhelyet nyújthassanak. Mennyi grácia van ebben a gesztusban! A bussinesmannok, mely csodás romantikája és odaadó humanitása nyilvánul meg ebben a hypermodern börtönalkotásban, mely ellen természetesen egyetlen szavunk se lehet. Sőt.

Amit a józan kritika a nagyszerű építészeti remekkel szemben felhozhat, az csak a következő lehet:

Miért csak a bűnözők részére lehet ilyen nagyszerű és kényelmes épületeket emelni?

Mit vétettek a nem-bűnözők, hogy ők az ilyen humánus intézmények élvezetéből eleve kizártnak? Sőt...

Persze, ha erre válaszolni lehetne, okosan, józanul, becsületesen válaszolni, akkor maga a kérdés sem volna aktuális. De aktuális, nagyon is az s ez benne éppen a keserű és a kétségbeesítő.

VILÁG TÖKRÉ

A kisebbségi jog, mint nemzetközi probléma

Írta és elmondotta a Zsidó Nemzeti Szövetség kolozsvári Szabadegyetemén dr. Sulyok István

(Első közlemény)

I.

A világháboru nemcsak abban különbözött minden régebbi háborútól, hogy soha azelőtt nagyobb néptömegek és óriásibb területek egymással háborus konfliktusban nem állottak, hanem abban is, hogy a hadviselő felek a világtörténelemben addig példátlanul igyekeztek fejtegetni igazi céljaik elrejtésére. Régen a háborúról nyiltan és kertes nélkül beszéltek az emberek. Ez a felfogás Clausewitz híres könyvében kapta meg klasszikus kifejezését: a háboru a politika folytatása más eszközökkel.

A világháboru embere azonban, ha szabad ezt a kifejezést használnom: szégyellte a háborut. Innen van az, hogy az egész óriási propaganda apparátus, mely a hadviselő felek rendelkezésére állott: elsősorban a sajtó, de még a komoly tudomány is nem tett egyebet éveken keresztül, minthogy meggyőzni igyekezett a néptömegeket arról, hogy a háboru nem érdekeknek birkózása, nem sértett érzékenységeknek elégtételvétele, hanem magasabb, sőt a legmagasabb erkölcsi igazságok győzelméért folyik. Az antant oldalán a világháborut a nemzetek háborújának nevezték és azt hirdették, hogy éppen ugy a nemzeti szabadság elvéért folyik a harc, mint ahogyan annakidején a keresztény háboruk a Szentföld felszabadítását tűzték ki célul. A központi hatalmak oldalán pedig az angol világhatalom, a bekerítés politikája ellen, a tengerek szabadsága mellett hirdettek ugyancsak szent háborut.

Ez a sajtóságos szemforgatás, melynek méretei és hazugsága ugyancsak példanélkül áll a világtörténelemben, abban is kifejezésre jutott, ahogyan a békeszerződéseket megkötötték. Mintha nem emberek állottak volna emberekkel szemben, hanem valami angyali sereg jött volna el a földre lángpallossal rendet teremteni. Nem a győztes jogáról beszéltek a győzők, hanem jóvátételről, a bűnösök megbüntetéséről, általános nagy igazságtévesről. Ennek a hypokrita evangéliumnak volt a prófétája Wilson és a codificátója az ő hirhedt 14 pontja. Szó esett népek önrendelkezési jogáról, a területi és egyéb elrendezések magasabb szempontjairól, a nemzetek szabadságáról, mandátumokról, melyek mögé a hódítások elbujtak, a nemzetközi jog új elveiről és új rendszeréről, a valóság azonban az volt, hogy Karthago legyőzése óta egyoldalubb békét szembenálló hadviselő felek egymással nem kötöttek.

Ennek a nagy szellemi tornának, amely a nyers erő birkózásával párhuzamosan folyt, egyetlen látható eredménye maradt. Egyelőre csak papirosan látható, de mégis olyan eredmény, mely a multakkal szemben legalább elméleti haladást és fejlődést jelentett.

Ez az eredmény a nemzeti kisebbségek fogalmának nemzetközi jogi megszületése volt.

Tudjuk, hogy a kisebbségek védelme már régebbi keletű. Védelmük a vallási kisebbségek védelmével veszi a történelemben kezdetét. Fontos állomás ezen a téren az 1648. évi westfaliai béke, hol a szignatárius hatalmak fegyveres kötelezettséget vállaltak a protestánsok vallási szabadságának védelmére. Másik fontos állomás a berlini kongresszus, ahol az alapelv alakult ki, hogy az állami önállóságra törekvő balkáni népeknek előbb kötelezettségeket kell vállalniuk azoknak az államjogi, társadalmi és erkölcsi princípiumoknak tiszteltbentartására, melyeken a nyugati államok, a nyugati társadalmi és erkölcsi rend felépülnek.

A világháborut lezáró békekötéseknél azonban ennél több történt. Ha bizonytalanul és zavarosan is, de mégis kifeje-

zésre jutott, hogy a más népi eredetű, más nyelvű, más vallású népek nem szolgálhatók ki az állami szuverenitás kénye-kedvére s bizonyos nemzetközi jogrendszerre van szükség, mely egyfelől az államok szuverenitásának ezeken a pontokon bizonyos jogi határokat szabjon, másfelől pedig az érdekelt kisebbségek védekezésére módot adjon.

Ez a szándék egészen világosan jutott kifejezésre abban a kisérő levélben, diplomáciai nyelven letre d'envoi-ban, mely a békekonferencia elnöke, Clemenceau a lengyel kisebbségi szerződést aláírás végett Padarevskinek, a lengyel művész-elnöknek megküldötte. Ez a levél nyíltan hivatkozik arra a nemzetközi jogszokásra, mely új államoknak függetlenségük és önállóságuk elismerése ellenében feltételeket állít: ezek a feltételek pedig elsősorban az átadott másféle népek szabadságainak és szokásainak tiszteletben tartására vonatkoznak. S kifejezésre jutott ez a szándék abban is, hogy a két egyezményt, azt amelyben Lengyelország függetlenségét a szövetséges és társult nagyhatalmak elismerték s azt a másikat, amelyben a kisebbségek védelmére megváltoztathatatlanság kötelezettségeket kötöttek ki ugyanazon a napon, ugyanabban az órában írta alá.

Ez a lengyel kisebbségi szerződés egyéb kényes az uttoróje és a mintája a többinek. Már megszületésének körülményei is mutatják, hogy ujszerű felfogás van munkában, ha ez a felfogás nem is tud győzedelmeskedni, mégis eltörölhetetlen nyomokat hagy az okmányon, amely közreműködésével megszületik.

Köztudomású, hogy a lengyel kisebbségi szerződés első szövegének megfogalmazásában döntő szerepet játszott a békekonferencia mellett működött zsidó delegáció. Ez a körülmény is az új aramatnak volt érdekös tünete: egy nép, amely nem tartozott a hadviselő felek közé, mely örökös kisebbségi sorsra van ítélve, szöveghez jutott a nagy világegyrendezés döntő helyein s ezt a szavát a kisebbségi gondolat kiépítésére és érvényesítésére használhatta fel. A zsidó delegáció tervezeteiben a kisebbségek, mint kollektív egységek szerepeltek. Az ellenhatás, melyet ez a forradalmi követelés az érdekelt államoknál kiváltott, nem volt azonban már elég erős ahhoz, hogy ezt a követelést nyíltan, világosan, kategorikusan megtagadja. Így született aztán meg azok a zavaros, bizonytalan, szándékosan általánoságokban tartott szerződészavak, melyek valamennyi kisebbségi szerződést annyira jellemeznek.

Ezeknek a szerződéseknél az alapján azután lassan, bizonytalanul, de mégis új medrekben megindult azoknak a népeknek az élete, melyeket ma győztesek és legyőzöttek egyaránt nemzeti kisebbségeknek neveznek.

Ennek az életnek két képe van: az egyik az, amelyet a kisebbségek belső élete mutat. A másik, ahogyan az nemzetközi vonatkozásokban jelentkeznek.

Természetes, hogy a kisebbségek az ő védelmére kikényszerített szerződésekből a lényegre igyekeztek a maguk számára levonni világosan és határozottan. A lényeg pedig az volt, hogy a kisebbségek közjogok kollektív alanyaivá lettek. Ez a tudat a békeszerződések megszületését követő időkben annyira általános és magától értetődő volt, hogy szinte mindenütt, ahol kisebbségek éltek, egyszerre és ösztönösen indult meg a törekvés, mely nek a gondolatnak az államok belső életében jogiformát igyekezett teremteni. A törekvés megindult, azonban különböző országok szerint igen különböző eredményeket ért el.

Ha akad egyszer majd valaki, aki nem elégszik meg a kisebbségi szerződések jogi boncolgatásával, hanem magának ennek a gondolatnak dinamikus hatását igyekszik különböző népek lelkében követni, a legjellemzőbb példát az erdélyi magyarság életében fogja megtalálni.

A világháború nyomán nép alaposabban és általánosabban aligha omlott össze, mint az erdélyi magyarság. Ez az összeomlás a lelki és a gazdaságiak terén egyformán mély és teljes volt. Azt látjuk mégis, hogy az első megmozdulás, melyre ebben az összetörtségben és általános reménytelenségben sor került, mégis új és világos célok tűz ki maga elé: célok, melyek az új kisebbségi gondolat elvi pillérjeire igyekeznek elhelyezkedni. Az a Magyar Szövetség, mely Kolozsvárt 1921 július 6-án a református teológia nagytermében megalakult, világos bizonyíték arra, hogy a kisebbségek a kisebbségi szerződést, a kisebbségek létének elismerését hogyan értékelték. A Magyar Szövetség nem egyéb, mint kisérlet az erdélyi magyar nemzeti kisebbség közjogi konstitúciójára. Alaszabályai alkalmat nyújtottak mindenkinek, aki ezen a földön a

SELECT MOZGO

SELECT MOZGO

Mal kezdettel mutatja be:

ANNY ONDRA

közkezdelt művészno legujabb hangos filmét:

Egy paradicsomi éjszaka

elsörangú operett, elegáns rendezéssel, eddig nem látott pompával és fényvel. A többi szerepekben: Herman Thiemig és Ralph Arthur Roberts. E filmben Anny Ondra románul is beszél. Monopol Emericus-film.

magyar kisebbség sorsában osztozkodni kívánt és a magyar kisebbség javára fennálló jogi védelmet igénybe akarta venni, arra, hogy ezt önkéntes lépéssel kifejezze. Gyűjtő és toborzó munkát próbált ez a kisérlet elvégezni abból a célból is, hogy az új államhatalom áttekintesse és megítélhesse azt a népi anyagot, melynek elrendezésére és beillesztésére bizonyos nemzetközi, egyoldalul meg sem változtatható kötelezettségeket vállalt. Ugyanez a szerződés azonban a másik irányban egészen ellenkező megítélést váltott ki. A román kormányzat egyáltalán nem volt hajlandó ezt a szerződést úgy magyarázni, hogy az a kisebbségek számára kollektív alanyiságot biztosít s a Ma-

gyar Szövetség kialakulásának hatalmi aktussal utját állotta. Állotta pedig anélkül, hogy ez a kormányzati ténykedés a szerződés szignatárius hatalmainál a legkisebb ellenhatást váltotta volna ki: nyilvánvalóvá lett, hogy az új nagy gondolat paragrafusok és jogi mondatok közé szétporlasztva elvesztette meggyőző erejét és ellentétek ütközőpontjává lett. Ha végig nézzük azokat az államokat, melyekben ezeknek a szerződéseknek végrehajtása gyakorlati politikai problémává vált, azt látjuk, hogy ott, ahol ezek az egyezmények valóban tömegek sorsára vonatkoznak és becsületes végrehajtásuk az állam egész strukturájára kihatással volna, — mindenütt nagyjában ez a sors éri őket

Dumitrescu lelkészit kitoloncolták Borsáról

Családjával együtt elhagyta hőstetteinek színhelyét a vasárgadista pap. Arghesbe szállították Dumitrescut, ahol már hónapok óta nem jelent meg egy törvénytörési tárgyaláson

Borsa, március 29. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Néhány hét óta, amióta Danila Constantint a máramarosi ügyészség letartóztatta, békesség honol Borsán. Csak Dumitrescu lelkész személye körül támadtak itt-ott zavarok, de most már ezeknek is vége szakadt,

mert egy letartóztatási végzés kapcsán a máramarosi hatóságok megragadták az alkalmat arra, hogy a „forradalmár” papot a községből kitoloncolják.

Ismeretes, hogy Dumitrescut a fölöttes egyházi hatóságok is többször el akarták távolítani a községből, ahol egyebet sem tett, mint a falu lakosságának egyes rétegeit egymás ellen uszította.

Ma az arghesi ügyészségtől letartóztatási végzés érkezett Borsára, mert Dumitrescunak már hónapokkal ezelőtt

kellett megjelennie. Míután a lelkész a tárgyaláson nem jelent meg és távol maradását indokolni sem igyekezett, az arghesi ügyészség letartóztatási végzést adott ki ellene. A szigeti légio parancsnoka

elrendelte Dumitrescu letartóztatását és egyben azt is, hogy a lelkész családotól toloncolják ki a községből.

A parancs végrehajtása azonban nem ment a legsimábban, mert Dumitrescut parasztjai megakarták védelmezni a letartóztatás ellen. Udeanu borsai őrmesternek néhány letartóztatást kellett előbb foganatosítani és míután Dumitrescu testőrei őrizetben voltak, letartóztatták Dumitrescut is, a kit családotól indítottak el Arghes felé. Remélhető, hogy Dumitrescu ezek után már nem térhet többé vissza Máramarosmegyébe.

Lábainál fogva akasztotta fel, sütőkemencébe kényszerítette az asszonyt, aki végül önvédelemből meggyilkolta ember-telen férjét

Hátborzongató hitvesgyilkossági-per a kolozsvári törvénytörési előtt

Cluj-Kolozsvár, március 29. (Az Uj Kelet tud.) Megrendítő családi tragédia részletei bontakoztak ki a kolozsvári törvénytörési első szekciójának tegnapi tárgyalásán. Az ügyészség hitvesgyilkosság vádjával küldte a törvénytörési elé Hodis Mária ötvenkét éves házasságkötő parasztnőt, aki harminc évig tartó házasság után meggyilkolta a férjét. A hitvesgyilkos asszony bünpere során egy szenvedésteli élet megdöbbentő részletei tárultak föl, melyeknek mindenike, mint különálló kriminológiai eset szerepelhetne a bűnügyek krónikájában. A vádlott mellett felvonult tanúk igazolták, hogy az asszony az egész házasságát keresztül valóssággal martírja volt férjének, aki brutális és kegyetlen bánásmódjával valóssággal tünkretette felesége életét.

Maga a hitvesgyilkosság is hátborzongató körülmények között következett be. Egy jelentéktelen szóváltás után Hodis Simion fejszével kergette a ház körül feleségét. Az asszony az udvaron egy kisebb fejszét kapott fel és abban a pillanatban,

amikor már attól tartott, hogy férje lesújt rá, feléje hajította a fejszét.

Hodis eszméletlenül összeesett, majd magához tért, de a makacs ember nem engedte, hogy súlyos fejszébét bekötözzék.

A fejszét magához szorítva várta, míg az elmenekült asszony hazaérkezett, hogy boszut állhasson rajta.

Este azonban kisenvedett a férj, a gyilkos asszonyt pedig letartóztatták.

A bűnügyi tárgyaláson a Hodis házaspár szomszédjai már szinte a fantasztikum határain mozgó eseteket meséltek el a férj és feleség életéből. Az egyik tanu azt vallotta, hogy

Hodis egy izben lábainál fogva akasztotta fel feleségét, akit csak a szomszédok tudtak megmenteni borzalmas helyzetéből.

Egy másik eset sem maradt a hitvesakasztás bűnselekménye mögött. Hodis egy összeveszés után kemencébe kényszerítette feleségét, akit ekkor is a szomszédok mentettek meg a megfulladástól. Hasonlóképpen bánt el a rabbiátus ember a gyerekeivel szemben. Tízéves fiát egyszer úgy elverte, hogy két héten keresztül ágyban fekvő beteg volt és sérülései miatt még orvoshoz sem tudott elmenni. A törvény-

utól. Az a néhány kivétel, mint például Esztorozs, igen mutatós, de kevésbé meggyőző. Nem szabad ugyanis elfelejtenünk, hogy a Balti államokban a kisebbségek elenyésző kis néptöredékek, sorsuk alakulása, jogaik kiépülése éppen azért alig lehet kihatással a gazdaállam gazdasági és társadalmi rendjére.

A kérdésnek az a képe tehát, mely a kisebbségek belső helyzetének alakulását mutatja, meglehetősen lehangoló. A kérdés ebben a vonatkozásában fájdalmasan vajudik s így vergődve várja annak az európai közhangulatnak kialakulását, mely valamikor talán a kérdés megoldását egyszerűvé és magától értetődővé alakítja.

Ennek a közhangulatnak alakulása adja pedig a kérdés másik nemzetközi képét.

A kisebbségi szerződések minden gyarlóságuk mellett nagy lépést jelentenek azokkal a védő rendelkezésekkel szemben, melyek régebben fennállottak. Jelentenek pedig nemcsak az elmélet légtérében, hanem a gyakorlatban is, ha ennek a gyakorlati jelentőségnek mértékét olykor nehéz is kézzelfoghatóan megállapítani. A helyzet azonban az, hogy hiányzik az összehasonlítás eleven élménye: az a helyzet, amelyben régi időkben, mondjuk a berlini kongresszust megelőző időkben, a mai értelemben vett kisebbségek voltak, régen a feledésbe merült s nem alkalmas már az összehasonlításra s a fejlődés megmérésére.

(Befelező cikk a holnapi számban.)

széki tárgyaláson a bírák részvéte is a hitvesgyilkos asszony felé fordult, akinek felemeltését dr. Giurgiu János lendületes beszédében kérte. Az ügyvéd szerint a jogos önvédelemnek klasszikus példája eleve venedik meg a törvénytörési előtt és ezen az alapon a vádlott felmentését kérte. Dr. Dunca Gerő delegált ügyész a bíróságra bízta az ítélet kiszabását. A törvénytörési rövid tárgyalás után bűnösnek mondtotta ki ugyan Hodisné, de mindössze hétéhónapi fogházra ítélte és a vizsgálati fogságban kitöltöttnek nyilvánította. A sok megpróbáltatáson keresztül ment asszony így azonnal szabadlábra került.

RÁDIÓ MŰSOR

Szerda, március 30.

Bukarest. 19.40: Petala énekesnő hangversenye. 20: Hegedűhangv. 20.45: Zongorahangverseny. Utána hírek.

Budapest. 9.15: Házikvartett. 12.05: 12.05: Grammfórhangv. 1: Pontos időjelzés, időjárás. 2.45: Hírek. 3.30: Morse tanfolyam. 4: Cserkészszövetség hangv. 4.45: Pontos időjelzés, időjárás, hírek. 5: Szalónzenekari hangv. 6: Olasz nyelv oktatás. 6.30: Hangv. 7.45: Kossuth halálának évfordulója. 8.10: A Városi Színház együttesének előadása. 10.20: Zongorahangverseny.

Bécs. 19.45: Dalok és áriák. 20.25: Offenbach-operett.

Berlin. 19.10: Divat dalok.

Breslau. 21.25: Szórakoztató zene.

Heilsberg. 20: Kamarazene. 20.55: Verdi: Fallstaffjának III., IV., V. és VI. képe.

Langenberg. 20.30: Haydn ünnep. Kürtjel szimf.

Lipce. 23.30: Filharmónikusok Mozart hangversenye.

Varsó. 20.15: Könnyű zene, tenordalok.

Varsó. 22: Brahms zongoratók.

Kattowitz. 20.35: Könnyű zene.

Riga. 19.05: Csajkovszkij, Rimszkij-Korszakos művei.

Milánó. 20.30: Grammfón.

Róma. 20.45: Opera.

Csütörtök, március 31.

Bukarest. 20: Haydn-ünnepély. Utána hírek.

Budapest. 9.15: Hangv. 12: Déli hangverseny. 12.05: Cigányzene. 1: Pontos időjelzés, időjárás. 2.45: Hírek. 4: Mesék.

4.45: Pontos időjelzés, időjárás, hírek. 5: A földművelésügyi minisztérium előadása. 5.30: Másfélórás könnyű zene. 7: Angol nyelvoktatás. 7.30: Olasz dalok.

8: Gvurkovics lányok c. vígjáték a Studioból. Utána pontos időjelzés, időjárás, hírek, majd cigányzene.

Bécs. 22.35: Táncczene.

Berlin. 22.10: Csajkovszkij: Táne és indulózene.

Breslau. 20.30: Filharmónikus hangv. Haydn művei.

Frankfurt. 16.30: Zenekar.

Heilsberg. 19.30: Haydn művei.

Hátborz

Tizenkét

Lankadati

Bucuresti-Bukarest

Kélet tudósítójától.) Tegnap folytatták annak a kibogozását, amely legzadagabb földbi volt. Az érdeklődés a leggyalóterme nem 120—140 hallgatót bexigén marad az eskmára, a teremben fu hallgatóság — mo kilencven százaléba dik — ennek ellenére tárgyalás első napja tizennégy órát izzadt első hatot a vád és nek elvont jogi vitá bözö semmisségi pan.

Csak este nyolckor vádolt Maria hallgatására. Az éjj lomásból azonban hallgatóság, a legfe lenére sem. Az assz kozva, egészen halk mondotta el a borza történetét. Lupescu látszik. Az első két ma egész hátrere v tek előtt. Amikor az gyilkolt így beszélt:

— Csak te vagy az tudok közeledni Lili folytatja velem sze Amikor a leánya e — Azt mondotta, kérését, a legboldog leány leszek. Havi kem. . .

Az

A per második napjára került sor. Lupescu tizenkét meggyilkolt fia. Ke iratkozott fel. De s ról, hogy nem védhe hogy apját ne táma elmondja, hogy 19 lepte apját, amint I ségre vonta ezért, kező választ adta:

— Miért adjam én nek, amikor vér az eredményben ez ne

— Ott voltam amikor apám belépozott Lili fürdött. A nőv ott, mire az apa anyám fejéhez. Egy szegen jött haza és aki betegem feké majd mindent össze desre, hogy miért választotta, hogy a nője.

„Kár ség ug

Dr. Ciopala buz azután az esküdtsz okos, nyugodt tero pedig szolid leány tikus kezelésén t cut, ez a kezelés Lupescu teljesen e get. Amikor a ta hallotta, az volt volt megelőzni azt betegség amugyis

Nem szeke

A délután tárg vonultak fel. R nyok. Valamenny

Mar van mér

1 drb. finom raj keté Pelikán gy Pelikán tus, 6 íron, 60 szinből tell íron, 1 rolló vázlatpapír 157. Kérjen ingyen m árjegyzékeket. U szót cserélj Lepa

Hátborzongató részleteket tárnak fel a tanuk a buzăui drăma rejtelseiből

Tizenkilenc éves Titu Lupescu megvédi anyját és nővérét a meggyilkolással szemben

Lankadatlan érdeklődés mellett folyik a drăma tárgyalása a ploesti esküdtek előtt

Bucuresti-Bukarest, március 29. (Az Uj Kelet tudósítójától). A ploesti esküdtek tegnap folytatták annak a családi drăma-nak a kibogozását, amelynek a regát egyik leggazdagabb földbirtokosa esett áldozatul. Az érdeklődés a per második napján még oly élénk. Am az esküdtszék régi kis tárgyalóterme nem képes többet, mint 120-140 hallgatót befogadni. Így is kevés oxigén marad az esküdtek és a védők számára, a teremben fullasztó hőség van. A hallgatóság — mondanunk sem kell, kilencven százalékban nőkből rekrutálódik — ennek ellenére is kitart. Kitartott a tárgyalás első napján is, amikor teljes tizennégy órát izzadt végig. Ebből is az első hatot a vád és a védelem ügyvédek elvont jogi vitája töltötte ki, különböző semmisségi panaszok fölött.

Csak este nyolckor került sor a gyilkos vádját vádolt Maria Lupescu asszony kihallgatására. Az éjjel 12 óráig tartó vallomáson azonban alig értett valamit a hallgatóság, a legfeszültebb figyelem ellenére sem. Az asszony szivbajára hivatkozva, egészen halk, alig érthető hangon mondogta el a borzalmas családi drăma történetét. Lupescuné nagyon megtörtnek látszik. Az első két nap után már a drăma egész hátterét világosan áll az esküdtek előtt. Amikor az anya szerint a meggyilkolt így beszélt:

Egy rettenetes apa

— Csak te vagy az oka annak, hogy nem tudok közeledni Lilihez! Csak miattad folytatja velem szemben az ellenállást! Amikor a leánya ezt vallja:

— Azt mondtam, hogy ha teljesítem a szeresét, a legboldogabb, a leggazdagabb lány leszek. Havi 40 ezer lejt ígért nekem...

Az apából kitor az állat

A per második napján a tanuk kihallgatására került sor. Az első tanu Titu Lupescu tizenkilencéves joghallgató, a meggyilkolt fia. Kezdetben a védők közé tartozott fel. De sikerült meggyőzni arról, hogy nem védheti édesanyját, anélkül, hogy apját ne támadná. A fiatal Lupescu elmondja, hogy 1931 januárjában megkepte apját, amint Lilit ölegette. Felelőségre vonta ezért, mire az apja a következő választ adta:

— Miért adjam én oda a leányomat másnak, amikor vér az én véremből. S végeredményben ez nem is bűn.

— Ott voltam annál az incidensnél, amikor apám belopózott a fürdőszobába, ahol Lili fürdött. A nővérem segítségért kiáltott, mire az apám egy székelt vert az anyám fejéhez. Egy szép napon ismét rézegen jött haza és a kilencéves hugomat, aki betegesen feküdt, kidobta az ágyból, majd mindent össze-visszatört. Arra a kérésre, hogy miért csinálja mindezt, azt válaszolta, hogy a kis hugom a ház kémője.

„Kár megelőzni, amit a beteg ség ugyanis elvégzett volna“

Dr. Ciopala buzăui orvost hallgatta ki azután az esküdtszék. Lupescuné komoly, erős, nyugodt természetű. Lupescu Lilit pedig szolid leánynak ismeri. Antiszifilikus kezelésben részesítette Radu Lupescuné, ez a kezelés azonban rendetlen volt. Lupescu teljesen elhanyagolta az egészséget. Amikor a tanu a gyilkosságot meghallotta, az volt a véleménye, hogy kár volt megelőzni azt, amit a gyógyíthatatlan betegség amugyis elvégzett volna.

Nem volt még egy ilyen veszekedő ház

A délután tárgyaláson különböző tanuk vonultak fel. Rokokok, szomszédasszonyok. Valamennyien kedvezőtlenül vallá-

Már van mérnöki csodacsomag:

1 drb. finom rajz toll hegyvel, 1 üveg fekete Pelikan gyöngy, 1 üveg színes Pelikan tus, 6 drb. Faber Polychromon, 60 színből választható, 2 drb. Castrol irón, 1 rollni (5 méter) külföldi Ia vízlaptpapír 157 széles, összesen 244 lejt. Kérjen ingyen műszaki papír és rajzszerszámjegyzéket. Utánvétellel szállít, nem tet szót cserél Lepage, Cluj.

nak a meggyilkoltra. A tanuk között van Gogu kormányparti képviselő, Gheorghiu, Buzău volt polgármestere. A volt polgármester szerint teljesen abnormális volt a meggyilkolt. Tizennégy éven keresztül szomszédja volt Lupescunéknak. Elmondja, hogy életében még egy ilyen veszekedő házat nem látott.

Fontos vallomást tesz John Jonescu buzăui kereskedő, aki a gyilkosság éjszakáján Lupescuné háza előtt sétált.

Segélykiáltásokat hallott, majd megjelentek a kapuban Lupescu asszony és leánya, akiket a több sebből vérző Lupescu is követett. Lupescuné odakiáltott az elősiető rendőrkomiszárnak:

Ki volt a gyilkos?

— Én löttem le, komiszár ur! Radu Lupescu ráordított:

— Hallgass, nem te löttél le, hanem a betörők!

Izu Gravu görögkeleti lelkész elmondja, hogy Lupescuné évekkel ezelőtt egy tizenkétéves kislányon elkövetett erőszak miatt egyévi börtönre ítélték, de amnesziát kapott. Stavri Constantinescu buzăui iparos szerint Lupescu egy pohár bor mellett megvallotta neki, hogy szereti a leányát. A meggyilkolt 90 ezer lej értékű butort ajánlott fel a tanunak egy lakás berendezésére, azzal a feltétellel, ha egyet neki is berendez. A tanu megkérdezte, hogy miért kell ez neki, mire Lupescu így válaszolt:

— Na és mi lesz, ha egyszer-egyszer eljövök oda Lilivel?

A tanu visszautasította ezt az ajánlatot. Ujabb tanukat hallgatnak ki, majd felolvasták a buzăui liceum egy bizonyít-

Háromnapos fogság után szabadlábrahelyezték az idősebbik Zelea Codreanut

A különböző antiszemita jelöltek olyan atmoszférát teremtettek a megyében, hogy a pótválasztást valószínűleg el fogják halasztani

Bucuresti-Bukarest, március 29. A tutovai választási harcban agitáló vasgárdisták közül hatot újból letartóztattak és Galacba toloncolták őket. A vasgárdisták azonban megszöktek és gyalog visszatértek a megye székhelyére, Bărladba. Itt a csendőrök ismét őrizetbe vették Zelea Codreanu korteseit. Az idősb.

Zelea Codreanu, aki a vasgárda képviselőjelöltje és akit tiltott fegyverhordozás miatt szombaton választási propaganda után tartóztattak le a csendőrök, ma délelőtt szabadlábra helyezték.

Az Adeverul értesülése szerint az április 30-ra kitűzött tutovai pótválasztást el fogják halasztani. A vasgárda, az an-

tiszemita liga és a kamatellenes liga korteseinek és jelöltjeinek állandó izgatásai olyan fojtott atmoszférát teremtettek a megyében, hogy a kormány helyesebbnek látja a választásnak néhány héttel való elhalasztását. Remélik, hogy addig a kedélyek le fognak csillapodni.

Bombamerényletet követtek el egy alsófehérmegyei falusi zsidó kocsmáros ellen

Egy parasztlány két dinamit-bombát hajított be Simon Izrael berberek kereskedő ablakán. A második bomba robbant, de szerencsére nem tett kárt emberéletben

Cluj-Kolozsvár, március 29. (Az Uj Kelet tudósítójától). Az alsófehérmegyei Berberek községben szombaton este borzalmas események játszódtak le. Egy román paraszt, akinek nevét a hatóságok a nyomozás érdekében egyelőre titokban tartják, bombamerényletet követett el a falu zsidó kereskedője ellen. Csak a véletlen mulott, hogy a bombamerénylet következtében Simon Izrael és családja nem pusztultak el.

A rendkívül jellemző okok közrejátszásából megszületett borzalmas merénylet részleteit a gyulafehérvári rendőrkészlet vizsgálja. Szombaton éjjel Simon Izrael kereskedő lakása mellett levő üzlethelyiség üzletzárás után üresen állott. Ilyenkor a lakásból az üzletbe szállítják a kereskedő egyik rokonát, egy hetvenéves, magával tehetetlen öregasszonyt. Az öregasszony ágyban feküdt. Este tíz óra tájban az országutól bombát hajítottak be az ablakban, amely azonban nem robbant. A következő pillanatban újabb bomba repült a szobába, amely most már hatalmas detonációval explodált.

A robbanás zaja az egész faluban hallatszott. Simon Izrael holtrárémultan rohant ki lakásából. Látta, hogy az üzlethelyiség ablakai összetörték és hogy az üzlet belsejében valószínűleg súlyos károkat okozhatott a robbanás. Ebben a pillanatban azonban egy ismeretlen férfi menekülő alakja tűnt fel a szeme előtt. Simon Izrael követni akarta a férfit, ugyanakkor az is szükséges volt, hogy a robbanás színhelyére siessen. Így

a tettes eltűnhetett a helyszínéről. Simon Izrael kinyitotta az üzlethelyiséget és ott konstata, hogy az öregasszonynak bántódása nem esett, de a rémületől elájult és magára eszmélése után sem lehetett szóra birni. Vasárnap reggelig hiába is kísérelték meg az öregasszony kihallgatását.

Letartóztatnak egy parasztlányt

Reggel kiszállt a helyszínre Semsch Emil komiszár, aki megkezdte a nem mindennapos büntény nyomozását. Rövidesen megállapította, hogy ki lehetett az a parasztlány, akinek Simon Izrael meggyilkolása érdekében állott. Az egyik szomszédasszony kihallgatásra jelentkezett és azt a vallomást tette, hogy látta és felismerte a tettest, amint a

robbanás színhelyéről elmenekült. A rendőrség a rendelkezésére álló bizonyítékok alapján egy parasztlányt és testvérét őrizetbevette. Megállapítást nyert, hogy a bomba előállításához szükséges dinamit egy bányamunkástól származik, aki a merényletet megelőző napon részt vett a Maros jegének robbantásában. Beigazolást nyert, hogy az őrizetbevevett paraszt részéről egyszerűen már megfenyegették Simon Izraelt. A parasztlány és Simon Izrael közötti gyűlölködésnek az volt az oka, hogy a paraszt 9000 lej készpénzzel tartozik Simonnak. A folyamatba tett nyomozás azt is hivatott megállapítani, hogy a merényletnek voltak-e büntársai a könynyen végzetessé válható bűncselekmény előkészítésénél.

A szindikalisták újabb véres általános sztrájkot proklamáltak egy spanyol városban

Madrid, március 29. A malagai kerületben lévő Antequerrában a szindikalisták általános sztrájkot proklamáltak. A munkabeszüntetés után a városban súlyos zavargások fordultak elő. A sztrájkolók egy kolostort felgyújtottak s lövésekkel fogadták a kívülről érkezett karhatalmat. Még nem érkezett hír arról, hogy a rendet teljesen visszaállítani sikerült-e. Ujabb jelentés

szerint Antequerrában a sztrájkolók és a karhatalom összeütközéseinek két halottja és több mint husz kórházba szállított sebesültje van. Számos letartóztatást eszközöltek.

Madridi jelentés szerint Granadában a kormányzó háza előtt bomba robbant, de az exploziónál senki sem sérült meg.

ványát, mely Lili Lupescu kifogástalan magaviseletéről tanuskodik. A tárgyalást ma folytatják.

EGYESÜLETI ÉLET

Mizrachi chaluc-telep Erdélyben. A mizrachi-ifjúság január 1-én Sztmáron megtartott konferenciáján kimondta, hogy Erdélyben az év folyamán chaluc-telepet állít fel. A konferencia után az ujonnan megválasztott Ekzekutive tárgyalásokat kezdett a terv realizálása érdekében. A napokban nyert értesüléseink szerint a chaluc-telep ünnepélyes megnyitása, Chol hamoed-peszachkor fog megtörténni. A mizrachi-ifjúság szüneti központja gyűjtő iverket bocsátott ki Erdély egész területére, hogy a telep felállításához és teljes berendezéséhez még szükséges összeget és természetbeni adományokat, gyűjtés útján felhozzák. A mizrachi chaluc-telep felállítására nagy szimpátiával találkozott Erdélyszerte, — annál is inkább, — mert a IX-ik erdélyrészi cionista konferencia kimondta az erdélyi Mizrachi chaluc-telep felállításának fontosságát. Kérésrel fordulunk Erdély zsidóságához, hogy a gyűjtőivel járjon mizrachiifjakat az ügy hőz méltó szeretettel és szívéllyel fogadják. Természetbeni adományok (fűszer, élelmiszer, mezőgazdasági felszerelések, edények) vagy pénzküldemények beküldhetők a chaluc-telep előkészítő bizottságához is. Org. Mizrachi Sighet, Str. Bogdan Voda 22.

A kolozsvári Zeiré Aguda Sziyum-ünnepélye. A Zeiré Aguda kolozsvári helyicsoportja folyó hó 26-án jólsikerült sziyum ünnepélyt rendezett. Az ünnepi gyűlést Wald L., az egyesület elnöke nyitotta meg, majd a továbbiak sornjában Michalovits Salom., dr. Normand Izor orvos, Fried Lázár, Stroli Perec, Jolles Eleázár rabbi és Spitzer Gábor tartottak előadásokat. Az estély kimagasló pontja volt Fisch Jesája, a Zeiré Aguda országos elnökének nagyhatalú beszéde, aki rámutatott az ifjúság feladataira és problémáira.

Cionista diens. A kolozsvári Zs. N. Sz. folyó hó 30-án, szerda este 9 órakor tartja meg heti diensjét, a City különtermébe. Revüt tart: dr. Dénes László.

A sziget Trumpeid purim-estje. Március 22-én, purim este tartotta meg a sziget Trumpeid nagyszerű rendezvényét. A Polgári Kör nagyszerű zsufolásgig töltötte meg a szigeti zsidó társadalom színe-javát. Előadásra került dr. Sternberg Aladár „Der bálmofisz dakter” című komédiája, mely ragyogó humorral tökéletes karrikatúrát adja a ma átlag-orvosainak. Az orvos szerepében elsőrangú alakítást nyújtott Klein Dávid, a páciens szerepében igazi művészi kvalitásról tett tanúságot a fiatal Klein Béla. A darab többi szereplői Taub Muri, Cikk Magda, Berkovits Hajal, Pollák Frida, Klein Nánán és Birnberg Sándor műkedvelői tehetségük legjavát adták. A darab szerzőjét a közönség meleg ünnepélyben részesítette. A programon szerepeltek még Klein Dávid, Salomon Mariska és Herskovits Simon, akik zsidó kuplékat adtak elő a közönség zajos tetszése mellett. A kitünő műsort Glanczmann Adolf, Rosenthal Illés, Klein Nánán, Bikszenspan Béla, Bikszenspan Tibor és Davidovits Eljáhu érdeme. Műsor után reggelis tartó tánc következett s egyik legsikerültebb rendezvényével zárta így a Trumpeid purim-estje a szezon tét.

Az Erdélyi Zsidó Árvagondozó kolozsvári csoportja április hó 3-án délután 3 órai kezdettel tartja meg a szezon utolsó gyermekdélutánját a katolikus gimnázium dísztermében. Műsor. 1. Prologus és konferanzzé Salomon Elly. 2. Szaval Weimann Bandi. 3. A tolvaj: Neumann, Weimann Luchter Bubi. 4. Monolog Weisz Judith. 5. Rokokótánc: Katz Elza, Farkas Edith, Bota Ilonka, Sporn Baba. 6. Szaval Klein Zicuca. 7. Angol tánc Katona Vica. 8. Mese Braun Rózi. 9. Japán tánc: Finkelstein Aliz, Stroli Háná, Salomon Ági. 10. Vidám jelenet Vágó Médi. 11. Babatánc, Herskovits Lilike, Rosenfeld Károly, Jakab Öcsi és Gyuri. 12. Zongorajáték Grünfeld Mancsi. 13. A városi kislány falun: Katona Vica és Boskovits Ella. 14. Táncszóló Simon Ilonka. Ha gyermekének örömet akar szerezni, úgy feltétlen jöjjön el erre a hangulatos délutánra, ahol kedves körben szórakoztatni fogjuk kicsiny halgatóinkat. Kérjük, gondoljanak arra, hogy a délután bevétele sok szegény gyermek sorsán fog javítani. Szeretettel várjuk tehát gyermekével együtt.

HASIVAN

A héber nyelv elsajátítására alkalmas kintű tankönyv. Képekkel
Ára 40 lej.

Kapható az Uj Kelet könyvostályában.

Nappalra és éjjelre egyaránt legjobb . . . a

NIVEA-CRÉME

Legfontosabb alkotórésze a bőrpóoló eucerit ugyanis teljesen behatol a bőrébe, anélkül hogy fenyessé tenné azt. Nappal a Nivea-krém megvédi a zord időjárás káros hatásaitól, pótolja a szél és rossz idő által elvont bőrszáradékot és megőrzi a bőr puhaságát és simaságát. Éjjel a Nivea-krém felépítően és erősítően hat a bőr szöveteire, és ezáltal fiatalos, friss színt ad az arcnak. A Nivea-krém nem pótolható még a legdrágább luxus-krémmel sem: Nincs egyetlen más krém sem, amely a bőrpóoló euceritet tartalmazza; ezen alapszik a Nivea-krém meglepően jótékony hatása.

Dobozokban: Lei 10.—, 34.—, 72.—. Tubusokban tiszta ónból: Lei 30.—, 45.—. Beszer: doff & Co. S. A. R., Braşov-Brasso, Strada Juliu Maniu 39

Uccai verekedés után szívszélhűdés ért egy kolozsvári gazdát, aki a klinikán meghalt

Cluj-Kolozsvár, március 29. (Az Uj Kelet tudósítójától). Hétfőn halálal végződő uccai botrány játszódott le Kolozsváron. Borza Constantin kolozsvári gazdász egy barátjával sétált a Mihai Viteazul téren, amikor Rosca Vasile cigánylegény goromba szavakkal rátámadt Borzára. A két ember között régi ellenségeskedés áll fenn és a durva inzultus ellen Borza úgy védekezett, hogy két hatalmas pofont adott a cigánylegénynek. Rosca erre kést rántott elő és Borzára ámadt, aki a Malom uccai irányába kezdett menekülni. A cigánylegény végig üldözte Borzát a népes utcán.

A Gheorghe Bariţiu liceum előtt Borza megboltolt és a földre esett eszméletlen állapotban. A járőrelők a mentőkért telefonáltak. Roscát pedig a sarki rendőr letartóztatta. Borzát a klinikára szállították, ahol megállapítást nyert, hogy szívszélhűdés érte. A szerencsétlen ember pár órai szenvedés után kiszenvedett.

A cigánylegényt a rendőrség őrizetbe vette, kedden délelőtt pedig átszállította az ügyészségre, ahol haált okozó életveszélyes fenyegetés és gyilkossági kísérlet vádjával indult meg ellene az eljárás.

Külön futárral juttatják el ma Londonba az ir kormány válaszát az angol jegyzékre

Irországban megünnepelték az 1916-iki husvétii ir forradalom évfordulóját. Dublinban az angol-ir szerződés azonnali megszüntetését követelték

London március 28. Irországban meg ünnepelték az 1916-iki husvétii ir forradalom évfordulóját. Dublinban a szónokok az angol-ir szerződés hatályának azonnali megszüntetését követelték. A kormányférfiak nem vettek részt a demonstráción s a haderő ezredeinek is kaszárnyaikban kellett maradniok. A gyűlés után tömegfelvonulás volt, a melyet a karhatalom nem zavart meg. De Valera elkészítette az angol jegyzékre küldendő választ s ezt a minisz-

tertanács tárgyalja le, majd szerdán a jegyzéket külön futárral eljuttatják Londonba.

Az ir kormány azon az állásponton van, hogy a hűségeskü megtagadása Angliával szemben nem szerződés sértes és ezt az ügyet kizárólag ir intern kérdésnek minősíti.

A minisztertanács ma tárgyalta De Valera Angliához eljuttatandó választervezetet.

KÜZGAZDASÁG

A konverziós törvény intézkedései a bankokra vonatkozólag

Írta: dr. Váradi Ödön nagyváradi ügyvéd

A képviselőház által megszavazott konverziós törvénynek a bankokra vonatkozó intézkedései hosszú idő óta állandó megbeszélés és vita tárgyát képezték. A pénzügyminiszter különböző szövegszerű memorandumokkal, deputációkkal keresték fel a pénzügyminiszter urat, különböző ellenjavaslatokat téve, mindezen akciók azonban nem mutakoztak eredményeseknek. Azok az intézkedések ugyanis, amelyek a bankok helyzetét könnyíteni akarnak, nem mutakoznak célra vezetőeknek. Az egyik elfogadott javaslat ugyanis, az, hogy a bankok a rejtett tartalékaikat, vagy a meglévő tartalékaikat adómentesen kimutathatják és azokból egy ugynevezett amortizációs alapot képezhetnek, amely alap azután fedezetül szolgál azon veszteségekre, amelyek az intézeteket a mezőgazdasági kihelyezéseknél érték.

Fájdalom azonban, ez a megoldási mód kevés gyakorlati jelentőséggel bír. A bank tartalék alapja ugyanis a legtöbbszőr még meg van terhelve, a tény ugyanis az, hogy a bank kihelyezések jelentékeny részben leromlottak, ugyanis a kereskedő és iparos kihelyezés az időközben számos kényszerregezés folytán nagyon meggyengült és e kihelyezéseknél egyre gyakoribb veszteségek merülnek fel. A tartalék alap tehát a bank részéről voltaképpen az ilyen veszteségekre szolgál titkos fedezetül.

A pénzügyminiszter saját értékes intézeti helységeket, illetve intézeti palotájukat és egyéb tulajdonukba került ingatlanukat igen kis összegbe vették fel, a konverziós törvény alapján most már ezen ingatlanok teljes értékben felvehetők, kimutathatók és ezek szolgálhatnak a felmerülő veszteségek fedezetül.

Ez a mód csupán arra jó, hogy a tartalék alapok felhasználásával a szenvedett veszteségek legfeljebb kis részben leirhatók legyenek.

Átlag az intézeteknél e tartalék alap a részvénytársaságoknak 10—20 százalékát teszi ki.

A mezőgazdasági kihelyezéseknél szenvedett veszteségek azonban jóval többet tesznek ki. Arra tekintettel, hogy a 20 holdon aluli ingatlanok tulajdonosai csupán tartozásaik felét tartoznak megfizetni, a 20 holdon felüli birtokok pedig kényszerregezésre kerülhetnek, tehát megállapíthatjuk, hogy a pénzügyminiszter agrár kihelyezéseinek legalább fele elveszett.

Minthogy pedig különösen a kis városokban és községekben lévő pénzügyminiszter kihelyezéseinek túnyom része mezőgazdasági kihelyezés, megállapítható, hogy a vidéki pénzügyminiszterek a kihelyezés összegének felét elvesztették.

Ezek szeint tehát a tartalék alap felhasználásának lehetősége keveset jelent a pénzügyminiszterek szempontjából, mert a szenvedett veszteségeknek csak körülbelül

10-20-25százalékát fedezhetik, ha pedig a pénzügyminiszterek betétállománya jelentékeny, úgy a tartalék alap felhasználása percentageit még kevesebb veszteség pótlására szolgál. Pl. az évtizedek óta fennálló vidéki pénzügyminisztereknél ha egy bank alaptőkéje 500.000 lej és tartalék-tőkéje 250.000—300.000 lej, ennek a betétállománya a mérlegek tanúsága szerint a részvénytőkének 10, sőt 20-szorosát is eléri. Az ilyen pénzügyminiszter 6 millió kihelyezésből 3 milliót veszít, úgy hiába használja fel a vesztesége csökkentéséül mondjuk 300.000 lej tartalék alapját ezen veszteségeknek csupán elenyésző csekély részét tudja behozni.

II.

A törvény másik megoldási módja a bankokra vonatkozólag az, hogy lehetővé teszi részükre, hogy kötvényeket bocsásson ki, azon összegek erejéig, ami összeget mezőgazdasági kihelyezéseik kitesznek. A törvény ezt úgy érti, hogyha pl. 10 millió volt a mezőgazdasági kihelyezések és ebből 5 milliót elvesztenek, a megmaradó 5 millió erejéig eszközölhetnek kötvény kibocsátást.

Figyelembe kell azonban venni, hogy milyen tetemes időbe kerül, majd meg ezen kötvény kibocsátás gyakorlatilag megvalósul, bizonyára hosszú hónapok, sőt évek is telhetnek el, míg az illető pénzügyminiszter a kötvényhez hozzá jut.

Argetoianu pénzügyminiszter ur kiállításba helyezte a bankok vezetőinek, hogy a törvény szerinti tartozás mérséklése után fennmaradó gazdasági kölcsönöket át fogja venni az állami törlesztéses bank. Ez volna az egyedüli megoldás arra, hogy a bankok legalább is a lecsökkentett gazdasági künnelevőségüket megkapják, mert máskülönben arra tekintettel, hogy egy a kényszerregezés megnyert gazdák, mint a hivatalbeli konverzió alá eső adósok 30 év alatt tartoznak kifizetni, tartozásaikat a bankok csak 30 év alatt tudják megkapni. A gazdánál levő követeléseiket viszont ebből nem képesek a rövid határidőhöz kötött betéteket visszafizetni.

Ezekből tehát kitűnik, hogy maga a kötvény kibocsátási jog is keveset jelent, mert hiszen ha a bankok ki is bocsátanak ilyen kötvényeket, ezzel még nem tudnak boldogulni, csak akkor, ha egy olyan újabb törvényhozzói intézkedés következik, amely megadná a bankoknak a jogot arra, hogy olyan mértékben, mint amilyen mértékben ők kötvényeket kapnak mezőgazdasági követeléseik helyett, olyan mértékben ők is kötvényeket adhatnának betevőiknek pénz helyett.

A konverziós törvény szerinti 3-ik és utolsó könnyítési mód az, hogy azon bankok ellen, melyeknek kihitelezései között legalább 10 százaléka mezőgazdasági követelés, 5 évig nem lehet esődot kérni.

Ez az intézkedés azonban a jelenlegi szövegezésben nem jelent semmit. Sajnos, Argetoianu pénzügyminiszter ur elutasította azon indítványokat, melyek arra vonatkoznak, hogy ezen 5 év alatt pereket és végrehajtásokat se lehessen a pénzügyminiszterek ellen indítani.

Már most mi fog történni? Az a betevő, akinek lejárt a betéteje, illetve elkövetkezett a visszafizetés időpontja, pert fog indítani a bank ellen, végrehajtást kér ellen ingóira, ingatlanaira, pénztár szekrényeire, berendezéseire, értékpapírjaira, váltóira, a bank tulajdonában levő házakra, egyéb ingatlanra, ezeket elárvereztetni, a követeléseket lefoglalhatja, zárgondókat bevezethet, szóval megakadályozhatja esődkérés nélkül is a bank működését, továbbá ezzel csak az éretik el, hogy mindenik betevő és hitelező sietni fog a bankokat perelni, végrehajtani, árverezni, mert hiszen aki előbb jön, előbb foglal, annak elsőbbsége van a befolyt vételárból, az hamarabban és biztosabban jut követeléséhez, vagyis a szomorú eredmény az, hogy minden bank el lesz árasztva a betevők részéről peres, végrehajtások, árverésekkel, melyeknek költsége a tőkének 25—30 százaléka is fel megy. Elképzelhető, hogy ebből eredőleg milyen kárai, illetve költségei lesznek a bankoknak. A esődkérés felfüggesztés tehát csak akkor lett volna gyakorlati jelentőségu, ha egyidejűleg a törvény kimondta volna, hogy ezen 5 év alatt a tett indítványok szerint sem per, sem végrehajtás nem indítható, illetve foganatosítható a bankok ellen.

A következmény az lesz, hogy a bankok, amelyeknél foglalás eszközöltetett, mint-hogy nem tűrhető, hogy egyik hitelező a másik előtt elgítse ki magát és el vonja a fedezetet a többiek elől, saját maga ellen lesz kénytelen esődot kérni, minthogy máskülönben az igazgatóság büntetőjogi következménynek tehetné ki magát.

Láttuk ezek szerint, hogy mindazon intézkedések, melyekkel a pénzügyminiszter ur a bankokon segíteni kíván nem sokat jelentenek.

(Folyt. köv.)

Mil

Bucuresti-Bu Uj Kelet tudó a szesszió b parlament a törvényjavaslat segvítés hiány toianu pénzügyminiszter pótolni a morvedelméből. E nem vallott: a lyezni egy nagylönösképpen ágat, az italm társánál pedig ségi elemeket

Hogy ezt a mán el is fog kétség. Hogy segvítés egyen felfokozásával zonytalan. Err lehetne számítágek ideális pu hivatásukat s tok és nem b monopolgazdáljon így lesz-e? meg előbb Rom alakulását az Vagonoként 1 koholt számítva 1925-ben 517 vagon, 1927-ben 599 vagon, 1928-ban 631 vagon, 1929-ben 631 vagon. Az állami sz az években a k 1925-ben 1.416.215.665. 1928-ban 4.556.3 1930-ban 221.15 lej.

A fogyasztá keltőre, az állaról 35 millióra ményt" még a tud felmutatni.

Persze na'vita a szesszfogyasztá kent, ahogyan feltűnteti. Nem nak más cikkek. Még azt sem lehetett több le gyott volna el. A borfogyasz 955 vagonról 1 gonra emelkedő vagonról (1925 dett (1928), ho vissza 1931-ben adózatlan, a Románia szesz

A feketeszest al 1926-ban emelték ki. Tü vesztett el a amelynek hír tott, amelyet vett, közvetle kágoi alvilág

Amikor az álla vette a szeszgy sok vetették rá Erdély, Bánát vannak árasztv eszközökkel ny bonából és kültik ma is a felmutatás 5400 még annyi van

A kormány politikáját. Egy napol mutatkoz liumra egyelőre niszterium kit csak az eladá sor. Monopól a zőgazdasági gy naszesz, borsz pálinkák, am vagy f'nomitók pól alá esik a importja. Nem pálinka, ha a saját vagy más

Milyen változásokat hoz a szesz-monopólium

Hét év alatt 5000 vagonról 32 vagonra csökkenti az ellenőrzött szeszgyártás. Csak a szesz italok eladását monopolizálja az állam, a gyártás továbbra is magánkézben marad

Bucuresti-Bukarest, március 29. (Az Uj Kelet tudósítójától). Alig pár nappal a szesz bevételeinek elcsúszása miatt a parlament a szeszmonopóliumról szóló törvényjavaslat tárgyalásához. A költségvetés hiányosságait szeretné Argetoianu pénzügyminiszter némiképpen pótolni a monopolizált szesztermelés jövedelméből. Ez a bevallott cél. A be nem vallott: állami fenntartás alá helyezni egy nagyrészt kisebbségek, de különösen zsidók kezében levő iparágat, az italmérséki engedélyek megújításánál pedig lehetőleg kizárni a kisebb ségi elemeket az elosztásból.

Ami el fognak érni és amit nem

Hogy ezt a be nem vallott célt a kormány el is fogja érni, ahhoz nem férhet kétség. Hogy azonban sikerül-e a költségvetés egyensúlyát a szeszjövödelmek felfokozásával helyrebillenteni, az bizonytalan. Erre csak abban az esetben lehetne számítani, ha az ellenőrző közegek ideális puritánsággal teljesíteni hivatásukat s ha kereskedelmi szempontok és nem bürokrácia érvényesülne a monopolgazdálkodás irányításánál. Vajon így lesz-e? Profécia helyett nézzük meg előbb Románia szeszgyártásának alakulását az elmúlt hét esztendőben. Vagonként 10 ezer liter abszolút alkoholt számítva.

1925-ben 5177 vagon, 1926-ban 3845 vagon, 1927-ben 2188 vagon, 1928-ban 599 vagon, 1929-ben 543 vagon, 1930-ban 231 vagon, 1931-ben 32 vagon.

Az állami szeszadó bevételei ezekben az években a következők voltak:

1925-ben 1,308.665.785, 1926-ban 1.416.215.665, 1927-ben 1.652.630.922, 1928-ban 4.556.340, 1929-ben 348.782.322, 1930-ban 221.156.160, 1931-ben 35.200.000 lej.

A fogyasztás ötezer vagonról harminc kettőre, az állami bevétel másfélmilliárdról 35 millióra esett vissza. Ilyen „eredményt” még a prohibíciós Amerika sem tud felmutatni.

A pápiroson csökkent a fogyasztás

Persze naivitás volna azt hinni, hogy a szeszgyártás olyan mértékben csökkent, ahogyan azt a szeszadókimutatók feltüntetik. Nem magyarázat a fogyasztásnak más cikkekkel való csökkentése sem. Még azt sem lehet mondani, hogy szesz helyett több bor, sör, vagy cukor fogyasztott volna el.

A borszeszgyártás az 1925. évi 26 ezer 955 vagonról 1931-ben 28 ezer 879 vagonra emelkedett. A sörfogyasztás 6545 vagonról (1925) 9848 vagonra emelkedett (1928), hogy 3944 vagonra essek vissza 1931-ben. Nyilvánvaló, hogy az adózatlan, a feketesz szolgált ki Románia szeszszükségletét.

A feketesz, amelyet a Garoflid által 1926-ban felemelt illetékek termeltek ki. Több mint ötmilliárd lej vesztett el az állam a feketeszben, amelynek híre a külföldre is eljutott, amelyet Geo London is tollára vett, közvetlenül azután, hogy a csikági alvilágról riportoroztatát megírta.

Amikor az állam szigorú ellenőrzés alá vette a szeszgyártást, a kazántulajdonosok vetették rá mgukat a feketeszre. Erdély, Bánát falvai különösképpen elvannak áraszva kázzal. Primitív eszközökkel nyers gabonapálinkából, gabonából és különböző anyagokból készítették ma is a feketeszszesz. A hivatalos kitételek 5400 kazánról tud, de legalább még annyi van működésben.

Mit jelent a monopólium

A kormány megváltoztatja tehát szesz politikáját. Egyetlen megoldásnak a monopólium mutatkozott. A gyártási monopóliumra egyelőre nem mert a pénzügyminiszterium kiterjeszkedni és így most csak az eladás monopolizálásra kerül sor. Monopólium alá esnek: az inari és mezőgazdasági gyárakban előállított gabonaszesz, borszesz, belföldi gyümölcs-pálinkák, amelyeket ipari kazánokban, vagy fűtőművekben állítanak elő. Monopólium alá esik a szeszitalok exportja és importja. Nem esik monopólium alá a szilva-pálinka, ha a termelő maga állítja elő saját vagy más termelő kazánjában. Nem

esik továbbá monopólium alá a bor és a sör. A monopólium gazdálkodását a szeszmonopólium vezérigazgatósága látja el. Itt állapítják meg a szesz árát, amelyet egy kalkulálnak ki, hogy 18 százalékos nyereséget engedélyeznek. Az ipari és borszeszgyárak jelenlegi szindikátusai továbbra is fennmaradnak. Az ezen szervezetekbe tömörült gyárak évenként összesen 3500 vagon abszolút szeszt termelhetnek ki. Ha az ár fölött nem tudnak megegyezni, döntőbíróvá válik, amelynek tagjai a monopólium igazgatóságának delegátusa, az érdekelt gyár delegátusa, elnöke pedig a bukaresti tábla elnöke. Folyó évi szeptember elsejéig kontingentálni fogják gyáranként a termelésre előirányzott 3500 vagon, a jelenlegi kvóták és a termelőképeség figyelembe vételével. A kvóta ellen a fent nevezett döntőbírószághoz fellebbezni lehet. A gyárak naponta kötelesek közölni

a monopóliummal, hogy mennyi nyersanyagot dolgoztak fel és mennyi tiszta szeszt állítottak elő. A leszállított áru értékét két hónapon belül kapják meg. A monopólium termékeit zárt üvegekben hozzák forgalomba.

Megszervezik a fináncgárdát

Az új törvény a pénzügyi gárda felállításáról is intézkedik. A monopólium alá nem eső italok a törvény szerint maximum 40 százalékos alkoholt tartalommal hozhatók forgalomba. Az 5 százalékos adóvalorelemmel kivül a szilva-pálinka fokozottan 1 lej 10 bani, a többi gyümölcspárlatok után fokozottan 2 lej 25 bani illetéket ír elő a törvény. Legfeljebb 10 fokos ecetsav állítható elő literenként 75 lej illeték mellett. Vagyis a törvény lehetetlenné akarja tenni az ecetsavgyártást. Az italmérséki engedélyeket illetően nincsenek a törvénynek precíz intézkedései. (h. e.)

A kínai-Japán tárgyalásokon megegyezés jött létre?

A hír még megerősítésre szorul, mert előzőleg a felek egyetlen kérdésben sem tudtak megegyezni

London, március 29. Sanghaiban ma japán részről kommunikáltak tettek közé, melyben értesítik a nyilvánosságot, hogy a kínai tárgyalásokban megegyezés jött létre.

A megegyezés híre feltűnést keltett, mert még tegnap is az volt a helyzet, hogy a konfliktusba került felek megbízottai egyetlen lényeges kérdésben sem

tudták álláspontjukat egymáshoz közelebb hozni.

Még a tegnapi nap folyamán is az a híradás érkezett Londonba, hogy Sanghaiban a japán-kínai tárgyalásokat újra megszakítás veszélye fenyegeti. Tókói körökben számolnak is az értekezlet felfüggesztésével. A kínaiak ismételték a japánok

számára elfogadhatatlan követelésekkel állítottak elő, többek között a japán expedíciós hadsereg kínai területről történő azonnali távozását is követelik.

Ezzel kapcsolatban jelentik, hogy a washingtoni japán nagykövetség épülete előtt tüntetés volt. A rendőrség később szétzavarta a tüntetőket.

A Kreuger-koncern összeomlása világszerte kimélyíti a bizalmi válságot

A Morgan-Rockefeller bankházakat és a Credit Lyonnaisot súlyos veszteségek érték. Csőd esetében a koncern vagyona nem lesz elegendő az összes kötelezettségek fedezésére

London, március 28. A Morgan-Rockefeller-bankházakat és a Credit Lyonnaisot a Kreuger-üzletek finanszírozása révén súlyos veszteségek érték. Londoni pénzügyi és gazdasági körökben kétségtelemnek tartják, hogy a nagy hitelnyújtó intézetek most még jobban fognak húzódozni új üzletektől, mint idáig tették s ezzel a bizalmi válság további kimélyülése várható. A koncern összeomlása letörte a tőzsdéken is azt az optimista hangulatot, amely he-

tekkel ezelőtt Newyorkban, Londonban és Párizsban kibontakozóban volt.

Stockholmi jelentés szerint a Kreuger-koncern vagyona csődeljárás esetén nem lesz elegendő az összes kötelezettségek rendezésére. Mindamellett még nem teljesen világos a Kreuger-vállalatok helyzete.

A Paris Midi stockholmi távirata szerint a Kreuger-hitelezők érdekében most aziránt indultak meg a tárgyalások, hogyan lehetne a koncern ügyeit

megmenteni, hogy gyors likvidáció ne károsítsa őket. Csőd esetén az aktívák nem nyújtanak elegendő fedezetet a társaság összes tartozásainak kiegyenlítésére.

Stockholmban a szakértők folytatják a további vizsgálatot. Egyidejűleg a svéd lapok hangoztatják a Kreuger-vállalatok megmentésének szükségességét, mert ezt az ország presztízse is megköveteli.

Egy marosvásárhelyi nyugalmazott rendőrkapitány kilörtötte egész családját

Agyonította a feleségét, a leányát és borzalmas módon végzett önmagával is, mert kétezer lej nyugdíjából nem tudott megélni

Targumures-Marosvásárhely, márc. 28. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Rettenetes és részleteiben is megdöbbentő tragédia történt tegnap reggel Marosvásárhelyen. Oreskovics Jenő nyugalmazott rendőrkapitány, aki a háború előtt huszártiszt volt, majd később a marosvásárhelyi rendőrség szolgálatába lépett és az imperium változás után nyugdíjállományba került, nyomorában végzetes cselekedetre ragadtatta el magát.

Tegnap a kora reggeli órákban, amikor felesége és leánya még az ágyban feküdtek, Oreskovics, aki a nyugtalan-sárg legcekélyebb jeleit sem árulta el, hirtelen revolvért rántott elő és lelötte mit sem sejtő feleségét. Ezután egy régi bajonettel rontott rá kétségbeesetten sikoltozó leányára és amikor baj-

nettszurásokkal elkábította, két revolvérvessél végzett vele. Végül önmaga ellen fordította fegyverét, de a golyó nem sebezte halálra.

A családirtó apa lött sebéből patkzott a vér, amikor a konyha asztalhoz tántorgott, kivett egy konyhakést és mellébe döfte. Ekkor sem vesztette még el eszméletét és végül is egy éles borotvával elmeszette a nyakát.

A mikor a szomszédok benyitottak három halottat találtak a feldúlt szobában. A családirtó rendőrkapitány a rendőrséghez intézett levelében bejelenti, hogy kétezer lejes nyugdíjából nem tudott sem meghalni, sem megélni és azért szánta rá magát a végzetes cselekedetre. Azért vitte magával

a halálba családját is, mert

nem akarta, hogy felesége kolduljon, leánya pedig az uccára kerüljön.

Marosvásárhelyen leirhatatlan izgalmat keltett a családirtás híre. Az emberek valóságos ostrom alá vették a kórházat, ahol a három halottat felravatalozták, úgy hogy a rendőrség kordont vont a kórház eie. A felzigott tömeg azonban többször kettészakította a kordont, hogy megtekinthesse a halottakat. Épen ezért a rendőrség úgy intézkedett, hogy a temetésig erős rendőrkészültség tartsa távol a kórházról a kíváncsiak seregét.

— Az ügyészséghez kísérték át a nagy pénteki nagyváradi templomi tüntetés tetteit. Nagyváradról jelentik: A nagy pénteki Kálvária templombeli kommunista tüntetés tetteit: Pál Józsefet, Gerdán Pált és Fésüs Józsefet ma kihallgatták a rendőrségen és kihallgatásuk után az ügyészségre kísérték át őket.

1932 május hó 4 18-ig

Egyetemes és nemzetközi

Több mint 8000 kiállító azon 34 nemzetiségből, kik az 1931-es Párizsi mintavásáron is résztvettek, teljesen elfoglalva a terjedelmes Párizsi kiállítási parkot. (49 hektár.)

Párizsi Mintavásár

„Palesztina az egész zsidó nép számára adatott“

Nagyszabású politikai manifesztáció Londonban a Zsidó Nemzeti Otthonért

Az „Anglo Palestine Club“ manifesztációján élesen támadták az angol politikusok az angol kormány Palesztina-politikáját

Az angol kormánynak nem szabad korlátozni a zsidó bevándorlást és földvásárlást

London, március 29. A napokban nagyszabású ünnepeket rendezett az Anglo-Palestine Club a Propalesztina-komité képviselőtagjainak tiszteletére. A manifesztáció, amelyen 15 képviselő és számos angol vezetőpolitikus vett részt, a palesztinai Zsidó Nemzeti Otthonról szólt. A megnyitó beszédet James de Rothschild báró, a klub elnöke, aki szintén képviselő, tartotta és ama reményének adott kifejezést, hogy Palesztina permanens és integrális alkatesze lesz a brit birodalomnak. Rámutatott annak szükségességére, hogy Palesztinát bekapcsolják ama országok sorába, amelyek angol mandátum alatt állanak és egyben a brit impériumnak egy részét képezik. Egy ilyen politika a mandatárius hatalom és a mai Palesztinában élő fajok érdekeinek egybekapcsolásához vezetne. A Zsidó Nemzeti Otthon gondolata nemcsak azt jelenti, hogy a zsidók Palesztinába vándoroljanak, hogy ott egyetemet és egy morális centrumot állítsanak fel. A törvényhozók, akik a mandátum-szabályzatot megszövegezték „a Nemzeti Otthon helyreállítását“ kifejezést vállalták. Ez pedig egy politikai képletnek a helyreállítását jelenti, ahogyan az egykor fennállott. Ez alatt nem a bibliai státusz megújítását értjük, de igen is azt, hogy a zsidók egy olyan helyzetbe jussanak, amelyben újjateremthetők saját intézményeiket, kulturájukat és életmódusaikat. A továbbiak során sajnálatát fejezte ki afelől, hogy a revizionisták különválnak a Cionista Világszervezettől és az angol mandátum feloldását követelik. Údvösebb lenne annak forszírozása, hogy Anglia valóban védelme alá vegye a Palesztinába visszatérő zsidókat.

Angliának nem szabad hátráltatnia a zsidó bevándorlást

Ezután John Buchan ezredes a megjelent képviselők nevében szólalt fel: —A cionizmus — mondotta — egy morális és egy politikai elkötelezettséget jelent Anglia számára. A brit birodalom becsülete és érdeke van angazsálva ebben az ügyben. Itt nem egy zsidóbaráti, vagy arabbaráti, hanem egy angol szempont áll fenn. A cionizmus megvalósítása nem annyira a territorium kérdése, hanem inkább a zsidó géniusz számára a szabad fejlődés lehetőségének a megteremtése. Ennek a géniuszának a lényege nem mennyiség, hanem minőség.

Minthogy Palesztina egész zsidó nép számára adatott, az ország gazdasági kapacitásán kívül semmi más nem szabad hogy hátráltassa a zsidó bevándorlást. A hivatalos politika a legtöbb esetben inkább volt negatív, mint pozitív, inkább volt passzív, mint konstruktív. Az idevezető okoknak egyike az volt, hogy a muzulmán parasztokhoz hozzászokott angol tisztviselők könnyen viseltek előítélettel a városokból származó, intelligens és érvelő készséggel bíró zsidó bevándorlók iránt. Ezt az előítéletet, bármilyen természetesnek is látszanék, erőlyesen le kell törni. Palesztina a kulcsfontja a közelkelet stratégiaiának. Ma, a szuezi csatorna kiépítése után, Palesztina sokkal fontosabb és jelentősebb pont, mint amilyen a Faraok, az asszyrok, Nagy Sándor és a Cézárak idejében volt. Egy prosperáló és egy szilárd Palesztinától nagy mértékben függ a szuezi kanális biztonsága, sőt Anglia egész pozíciója a közelkeleten. A zsidókban a legjobb munkatársakra talált Anglia. Intelligenciájának erejével, magas kulturájával, szervezési adottságaival és bámulatos elga-

zódó képességével, a zsidó természet-szerűleg egy kapcsolóeszköz Kelet és Nyugat között. Nemzeti állami egységgé fejlesztheti Palesztinát.

Az angolok is csatlódtak a kormány Palesztina-politikájában

R. B. Solomon kapitány Anglia törvényhozóihoz apellált beszédében, hogy teljes súlyukkal kell nyomást gyakoroljanak a palesztinai közigazgatásért felelős tényezőkre, az angol ígéret teljesítésének értelmében, hogy a zsidó világ meggyőződjön arról, hogy az angol nép hű maradt a magáévá tett feladatokhoz.

H. L. Nathan őrnagy beszélt ezután, majd R. D. Denman képviselő szólalt fel és kijelentette, hogy az angol kormánynak a Zsidó Nemzeti Otthon megvalósítása körül tanúsított lassúsága és általános palesztinai magatartása

nemcsak a zsidókban, de az angolokban is súlyos csalódást keltett. Nem szabad elzárunk a zsidók

előtt a bevándorlás és a földvásárlás lehetőségeit.

Hartington máriki ugyancsak éles szavakban támadta az angol kormány Palesztina-politikáját. A kormány súlyos hibájául róta fel, hogy egy szíriai arab királyság ígéretével hitegette az arabokat. Az ígéretet nem teljesítették és ennek komoly következményei voltak. Ha teljesítették volna, nem lenne ma anynyi nehézségünk az arabokkal Palesztinában a Zsidó Nemzeti Otthon tekintetében.

Barnett Janner és több képviselő hasonló szellemű felszólalása után O. E. d'Avigdor Goldsmied, a Jewish Agency Counciljának elnöke tartott beszédet és sajnálatát fejezte ki a fölött, hogy az angol kormány nem teljesítette Macdonald miniszterelnök dr Weizmannhoz intézett levelében lefektetett ígéreteket.

Londoni politikai körökben nagy visszhangja volt az „Anglo-Palesztina Club“ manifesztációjának.

SZÍNHÁZ-FILM MŰVÉSZET

Nagy Endre a Magyar Színházban

Csütörtökön este kivételes eseményben lesz része a Magyar Színház közönségének: Budapest leghíresebb, kedvenc konferansziéje, Nagy Endre fogja egy teljes estét át szórakoztatni a közönséget. Nem is kell őt külön bemutatni Kolozsváran. Mindenki legalább hírből ismeri és tudja, hogy tréfáin, konferanszain egész Budapest nevet.

Péntek: English Players

Európa leghíresebb színtársulata, az English Players fog pénteken este a Magyar Színházban vendégszerepelni. Az Edward Stirling vezetésével álló English Players játéka olyan tökéletes, hogy az angolul nem tudó közönség számára is felejthetetlenül lebilincselő lesz az előadásuk.

Vasárnap este: Király Ernő vendégjátéka az Iglói diákokban.

Hétfőn és kedden: Király Ernő és Kosáry Emmi együttes fellépése az Exhercegnőben: operett premier!!!

A Magyar Színház heti műsora

Kedd délután 3, 5, 7 és 9 órákor a SANGHAI EXPRESSZ Marlene Dietrich, Anna May-Wong és Clive Brook. Előtte I. Lehár Ferenc „Sárga kabát“jának nyitánya, előadja a színházi zenekar, Stefanidesz karnagy vezényletével. II. Prologus: „A felkelő nap országá“ból, előadja: Keleti Aranka. Helyárak: 40, 30, 20 és 15 lej. Erre az ünnepi díszelőadásra a színház összes bérlőit meghívja és szívesen látja az igazgatóság. Színházi számozott ülőhelyek. Jegyek már most válthatók.

Csütörtök este 9-kor: Nagy Endre egész előadást betöltő konferansz-estéje. (Két és félórás gondtalan multság! Premier-helyárak! Bérletszűnet. Sorozatszám: 174.)

Pénteken este 9-kor: Candida. (Shaw színdarabja. Kolozsváron először! Edward Stirling és a világhírű The English Players angol színtársulat egyetlen esti vendégjátéka. Az idény legnagyobb művészi eseménye! Euró-

pa legkitünőbb színtársulata! Még az angolul nem értő közönség számára is felejthetetlen élmény. Premier-helyárak. Sorozatszám: 175.)

Szombaton este: A bűnös város. (Mozielőadás. A Szinkör Mozdó bombasorozatának második filmcsodája.) Vasárnap d. e. 11-kor: Hófehérke és a 7 törpe. (Gyermekelőadás, nagyon olcsó, a mozinál is olcsóbb helyárakkal. Páholy 5 személyre 80 lej, minden földszinti ülés 20 lej, az összes erkélyülés 10 lej. Sorozatszám: 176.)

Vasárnap 3, 5 és 7 órákor: A bűnös város. (Mozielőadás.)

Vasárnap este 9 órákor: Iglói diákok. (Király Ernő vendégjátéka. Nagyon olcsó mozielőadásokkal. Jegyek ára: 40, 30, 20 és 10 lej. Sorozatszám: 177.)

Hétfőn este 9-kor: Exhercegnő. (Operett újdonság, először! Kosáry Emmi és Király Ernő együttes vendégjátéka. A párizsi és budapesti színházi évad legszenzációsabb operett újdonsága. Premier-helyárak. Premier-bérlet 26. sz. Sorozatszám: 178.)

Kedden este 9-kor: Exhercegnő. (Operett újdonság, 2-odszor. Kosáry Emmi és Király Ernő bucsufőlépése. Premier-helyárak. Napi bérlet 25. B. Sorozatszám: 179.)

A clujj Román Opera műsora

Szerda, március 30: Lammermoori Lucia (Oradean.)

Csütörtök, március 31: Rigoletto (Oradean.)

Péntek, április 1: Lammermoori Lucia (Timisoaran.)

Szombat, április 2: A zsidónő (Timisoaran.)

Vasárnap, április 3 (délután): Traviata (Timisoaran.)

Vasárnap, április 3 (este): Rigoletto. (Timisoaran.)

Hétfő, április 4: Ebreca (Aradon.)

Kedd, április 5: Lammermoori Lucia (Aradon.)

Szerda, április 6: Rigoletto (Aradon.)

SELECT-MOZGO műsora

Szerda 3, 5, 7 és 9 órákor:

Csütörtök 3, 5, 7 és 9 órákor:

Pénteken 3, 5, 7 és 9 órákor:

Szombaton 3, 5, 7 és 9 órákor:

Vasárnap 3, 5, 7 és 9 órákor:

Egy paradicsomi éjszaka, szenzációsan rendezett film, eddig nem látott eleganciával és fényvel. Főszerepekben Any Ondra, aki e filmben románul is beszél, Hermann Thiemig és Raiph Arthur Roberts. Műsoron kívül a legújabb hangosíradó.

ASTRA MOZGO MŰSORA

Szerda:

Ünnepi műsor! A legragyogóbb húszárviójáték: Parancs, am parancs! Lucie Englisch, Fritz Schulz és Maly Delschaft. A legpikánsabb vígjáték-száger!

CORSO-MOZGO műsora

Szerda 3, 5, 7, 9 órákor:

Viharzó szenvedély. A szezon leghatalmasabb drámája. Emil Jannings és Anna Sten a főszerepekben. Műsor előtt legújabb heti híradó.

Figyelem!!! Legközelebbi műsorunkat nem összetéveszteni más mozgó műsorával. Any Ondra legsikerültebb filmje: a Denevér. Johann Strauss legsikerültebb operettje. Fülbemászó zene, szivreható ének és mindvégig vig kedély szórakoztatja a közönséget. Rendezte: Karl Lamac, a legkitünőbb filmrendező. Főszerepekben: Betty Werner, Georg Alexander, Hans Junkermann, Ivan Petrovich.

SZINKÖR-MOZGO MŰSORA

Szerda: 3, 5, 7, 9 órákor:

Bemutatásra kerül az amerikai Paramount hangos világhírnév, a világ legszenzációsabb filmalkotása, a Sanghai-Express, a főszerepekben: Marlene Dietrich, Anna May-Wong és Clive Brook. Előtte I. Lehár Ferenc „Sárga kabát“ nyitánya, előadja a színházi zenekar, Stefanidesz karnagy vezényletével. II. Prologus, a „Fölkelő nap országá“ról. Előadja Keleti Aranka. Számozott színházi ülőhelyek. Helyárak: Földszinti-ülők 40 és 30 lej, alsó erkélyülés 20 lej, felső erkélyülés 15 lej. Jegyek a Szinkör pénztáránál már válthatók.

URANIA-MOZGO MŰSORA

Szerda 3, 5, 7 és 9 órákor:

Hullámok hőse. Szentimentális szerelmi dráma, főszerepekben: Robert Montgomery és Dorothy Jordan. Jönn Harry Piel legújabb szenzációs hangos kalandorfilmje: Alvilág árnyai.

APRÓ HIRDETÉSEK

Kelengyék készítése, gobelinvarrás, gép. és kézi hímzés, montirozás, előnyomatás, csipkebevarrás, filéfüggönyök, terítők olcsón és szépen Fisch Böske kézmunkaszalonjában Cluj, Malom u. 16.

Ort. zsidó uriháznál egy fiú vagy leány teljes ellátást kaphat. Fűrdőszoba- és zongorahasználattal. Értekezni Szappan u. 15.

Csinosan butorozott szoba azonnal kiadó. Str. Barițiu 10.

Komplett irodaberendezés olcsón eladó. Szép ucca 1. Zalogház.

Erdély részére még egy néhány cikk képviselőletét elvállalom. „Jutalék“ jellegűen.

Razolt legjobb minőségben olcsón házilag készíthet. Érdeklődők irjanak az Uj Kelet kiadójába „Jövedelem“ jellegűen.

Legújabb divatu kalap- és ruhavirágok legolcsóbb beszerzési forrása:

Blum Zsigmondné „HELICON“

művirág és iparművészeti szalonja Oradea, Str. Rimanóczy 4. I. emelet. Viszonyt eladóknak nagyobb árengedmény

Mai Dekameron.

Az Uj Irók

Szerkeszti: Móríc Zsigmond. Ára 90 lej.

Kapható az Uj Kelet könyvostályában az összeg és portóköltés előzetes beküldése ellenében (bélyegben is), vagy utánvétellel.

HI

Franz We

Franz Werfelnek legközelebbi könyve: „Elhetünk az alkalmat egy állta fel, hogy aktuális kérdésekről szóljon.“

— Mi a véleményem a filozófiának az vonatkozó tételéről? — Szigorú istenbizonyítás nélkül lehet-e a lét? — Tehát az „nem lehet meghal“ — Próbálok megkérdezni: „Az isten nem fokozatot a le dragadattástól a mystica, — misztikus érzésig. A leírás len és csak az valaha istenelmé a pillanatnyi emberi lét fölött fölött megdöbben ember a legbiztos mélységes bizonyos kezdődik a vallás dragadattás szelátnak. A tájék mélységes és fölé bennünk, amely köze a Természet — A néplelekt az istenfogalom a félelemre. A primitív hatalmak — Ha a pszichetét elfogadjuk, a kérdés, vajjon a istenfogalmat terak a bizonyítéka, lami, valami a bvilággyetemet ne képzelni, csak minlemi aktust.

— Szeretnék miert van mindez — Válaszom e meg szeretni! Talasz, de bizonyos, az kell hogy kérdberi bölcsességgel pontos választ ahanem csak a vallás addig halhatatlan ríség létezik.

— Megszigorított kivételi rendeletet a jugoszláv kormány az új devizarendszigorítja az eddigi kivinni ezután az A Nemzeti Banknak tart állítottak fel, mára, csak belföldiek. Április 10-ig letleni külföldi k és értékpapirjait.

— Megindult Orkai mérnökök vissjelentik: Az év e Oroszországból az száarmlása az Eg a szovjet már nem fizetésükhöz szükség. A napokban újra hagyta el a szovjet terjen Amerikába.

— Ujabb tornában. Londonból Alabama államban tott. Tíz ujjban h nek.

— Ausztria ünneket kétszázadik év lentik: A Lajtha Haydn-ünnepség szövetségi elnöke, kancellár, a kormány Piffel hercegéről, majd az elszülőháza elé vonu elnök és a kancell. A szövetségi elnök letében koszorut lékre.

HIREK

Franz Werfel istenhite

Franz Werfelnek, a világhírű írónak legközelebb könyve jelenik meg e címen: „Élhetünk istenhit nélkül?” Ezt az alkalmat egy újságíró arra használta fel, hogy Werfelrel az örökké aktuális kérdéstről beszélgetést folytasson.

— Mi a véleménye a teológiának és a filozófiának az isten bizonyítására vonatkozó tételéről?

— Szigorú értelemben vett logikus istenbizonyítás nem lehetséges, de ép oly kevésbé lehet bizonyítani isten nem létét.

— Tehát az „istenélmény” fogalmát nem lehet meghatározni, vagy leírni?

— Próbálom meghatározni e szavakkal: „Az istenélmény felüli a végtelen fokozatot a leggyöngébb természeti dragadátástól a szent emberek unió mystica, — misztikus egységének átérzéséig. A leírása ennek elképzelhetetlen és csak az tudja megérteni, aki valaha istenélményben részesült, aki a pillanatra önkívületet, amely az emberi lét fölött lebeg, átérezte és e fölött megdöbbenően csodálkozott. Az ember a legbiztosabb létében hirtelen mélyeséges bizonytalanságot érez. Itt kezdődik a vallás. A természet fölötti dragadátás szerintem csirája a vallásnak. A tájké és fény szintézise mélyeséges és fölemelő rettegést kelt bennünk, amelynek önmagában semmi köze a Természet realitásához.”

— A néplélektan és a pszichoanalízis az istenfogalom eredetét visszavezeti a félelemre. A primitív embernek a természeti hatalmaktól való félelmére.

— Ha a pszichológusoknak ezt a tételt elfogadjuk, még mindig fennáll a kérdés, vajon a félelem miért éppen istenfogalmat teremtett? Ez csak annak a bizonyítéka, hogy bennünk él valami, valami a bölcsességből, amely a világgyetemet nem tudja másképp elképzelni, csak mint egy magasztos szellemi aktust.

— Szeretnék feleletet e kérdésre: miért van mindez?

— Válaszom e szavakkal: „Tanulj meg szeretni! Talán kielégítetlen válsz, de bizonyos, hogy aki nem állat, az kell hogy kérdezze: miért? Az emberi bölcsességgel képtelenek vagyunk pontos választ adni erre a kérdésre, hanem csak a vallással. A vallás mindaddig halhatatlan, amíg ez az emberiség létezik.”

— Megszigorították a jugoszláv devizakivitelit rendeletet is. Belgrádból jelentik: A jugoszláv kormány nyilvánosságra hozta az új devizarendeleletet, mely jóval megszigorítja az eddigi. Öt ezer dinárt lehet kivinni ezután az eddigi tízezer helyett. A Nemzeti Banknál kompenzációs pénztárt állítottak fel, külföldi hitelezők számára, csak belföldön teljesíthetők fizetések. Április 10-ig mindenki köteles bejelenteni külföldi követeléseit, tartozásait és értékpapírjait.

— Megindult Oroszországból az amerikai mérnökök visszaáramlása. Londonból jelentik: Az év elseje óta megindult Oroszországból az amerikai mérnökök visszaáramlása az Egyesült Államokba, mert a szovjet már nem tudja előteremteni a fizetésükhöz szükséges effektív dollárokat. A napokban újra nagyobb mérnökcsoport hagyta el a szovjetterületet, hogy visszatérjen Amerikába.

— Újabb tornádó pusztított Amerikában. Londonból jelentik: Az amerikai Alabama államban újabb tornádó pusztított. Tíz újabb halálos áldozatot jelentettek.

— Ausztria ünnepi Haydn születésének kétszázadik évfordulóját. Bécsből jelentik: A Lajtha mellett Rohrauban ma Haydn-ünnepség volt, amelyen Miklós színpadi elnöke, Buresch szövetségi kancellár, a kormány több tagja részt vett. Piffel hercegek ünnepi misét celebráltak, majd az előkelőségek a zeneköltő szülőháza elé vonultak, ahol a szövetségi elnök és a kancellár beszédet mondtak. A szövetségi elnök a köztársaság képviselőjében koszorút helyezett a Haydn-emlékre.

— Tizenkilenc halottja és hatvan sebesültje van Franciaországban a husvéti kirándulásoknak. Párizsból jelentik: Husvét alkalmából az első tavaszi vasárnapot kihasználva, hatalmas embertömegek lepék el autóval, motorbiciklivel és gyalog a kirándulohelyeket. Egész Franciaország területéről rengeteg szerencsétlenség hírért jelentik. Eddigi jelentések szerint 19 halott és 60 sebesült áldozata van Franciaországban a husvéti kirándulásoknak.

— Nemzetközi szabadkereskedelmi konferenciát tartanak Londonban. Londonból jelentik: Csütörtöktől lord Snowden elnöke alatt nemzetközi szabadkereskedelmi konferenciát tartanak Londonban. Az értekezleten több amerikai és európai államból érkeznek az angol fővárosba a szabadkereskedelmi hívei.

— English Players. Ami a német színművészet számára Reinhardt színháza, körülbelül ugyanaz az angoloknak az English Players. Az angolok becsületűt csinálnak abból, hogy színművésztük mindenütt, ahol kulturélet zajlik, demonstrálják Shakespeare szellemét. Az English Players minden évben — már vagy 10—12 év óta — Bukarestben vendégszerepel. Most pedig Párizsban úgy tervezték meg turájukat, hogy Erdély népe is megismerhesse a megnevesült angol művészetet. Kolozsváron április elején, pénteken mutatkoznak be az English Players tagjai Bernard Shaw Candida című darabjában. Természetesen nemcsak az angolul tudók nézhetik a híres színdarabját, hanem bárki, akinek érzelme van természetes, őszinte, tehát művészi alakítások iránt.

— Ügyeljének a szülők, hogy iskolában, színházban, moziban vagy autobuszban járó gyermekeik Valda pasztillát szopogassanak, amely megvédi a légzőszerveket minden fertőzéstől.

— Spanyolországban újra felgyújtottak egy kolostort. Madridból jelentik: A malagai kerületben levő Anequerrában a szindikalisták általános sztrájkot proklamáltak. A munkabeszüntetés után a városban súlyos zavargások fordultak elő. A sztrájkolók egy kolostort felgyújtottak a lövésekkel fogadták a kivonatolt karhatalmat. Még nem érkezett hír arról, hogy a rendet teljesen visszaállítani sikerült-e.

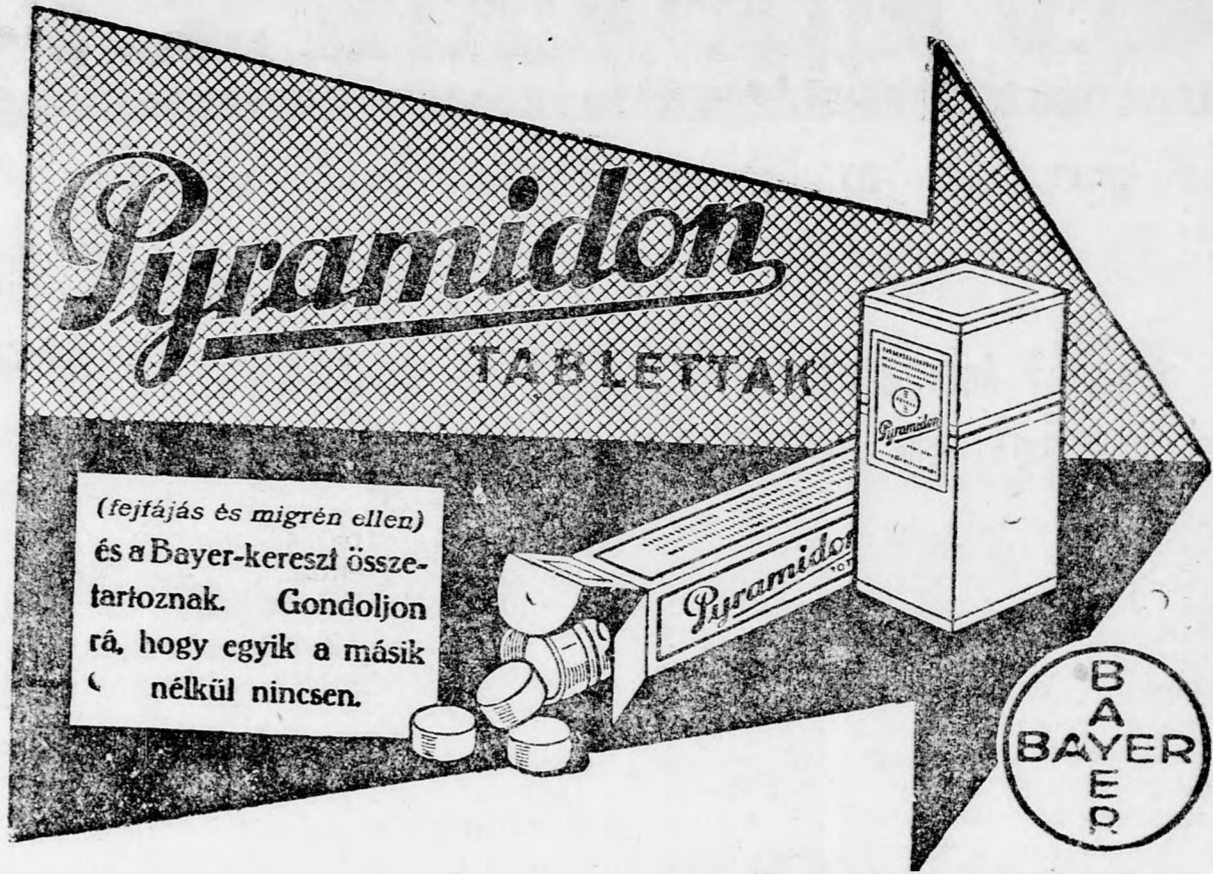
— A has teltsége, májtájéki fájdalmak, emésztési nehézségek, gyomorbélhurut és sárgaságban a természetes Ferenc József keserűviz használata által megszüntethetők és az agy, a szem, tüdő vagy szív felé irányuló vértolulások ellensúlyozhatók.

— Törökország megegyezett külföldi hitelezőivel. Londonból jelentik: A Financial News úgy értesült, hogy Törökország megegyezett külföldi hitelezőivel. Hír szerint 1937-ig nem kell újabb annuitásokat fizetnie.

— Viszonylag csendben teltek el a husvéti ünnepek Németországban. Berlinből jelentik: A két ünnepnap a birodalomban jelentősebb zavaró incidensek nélkül folyt le, csak a délbadeni Lörrachból jelentettek kommunista tömegtüntést, de a karhatalom beavatkozása rövidesen helyreállította a rendet itt is. Braunschweigban a nemzeti szocialista ifjúsági szervezetek vezetői a betiltott demonstráció folytán nem-nyilvános vezetőségi konferenciát tartottak, amelyről a sajtót is kizárták. A késő esti órákban Braunschweigban rend van.

— Helyreállott Poincaré egészségi állapota. Párizsból jelentik: Bar-le-Duc-i jelentés szerint Poincaré egészségi állapota annyira helyreállt, hogy már újra folytathatja emlékiratai 9-ik kötetének írását.

— Amerikai kistűkór. Newyorkból jelentik: A Hoover-féle pénzhalmazás elleni akció megindulása óta a bankjegyforgalom 157 millió dollárral emelkedett, amiből arra következettnek, hogy a bankjegyfelhalmozás kezd visszaféjlődni. — Newyorki jelentés szerint az Egyesült Államokban a szakszervezetek 8 millióra becsülik a munkanélküliek számát. A munkanélküliségi arány egészen jelentéktelen százalékszámokkal csökkent az utóbbi két hét alatt. — A Federal Reserve Board közlése szerint márciusban 19 amerikai pénzintézet szüntette be fizetéseit. A csődbe ment bankok száma februárban 115, januárban 334 volt. — A tőzsdéken ismételtlen kolportálják a hírt, hogy az Egyesült Államok meglepetésszerűen le akar térni az aranystandardról. — Mellon volt amerikai pénzügyi államtitkár, az Egyesült Államok új londoni nagykövete pénteken utazik el Newyorkból állomás-helyére. Az új nagykövet szerint a háború adósságok kérdésében változásra a jelenlegi helyzet mellett semmi kilátás sincsen.

— Meghalt dr. Weisz Sándor, a Szatmári Takarékpénztár öngyilkos igazgatója. Néhány nappal ezelőtt hírt adtunk arról, hogy dr. Weisz Sándor, a Szatmári Takarékpénztár vezérigazgatója revolvergolyóval szívenlőtte magát, a golyó azonban a bordákon akad meg és így csak kísérlet maradt Weisz Sándor dr. öngyilkossági szándéka. Az orvosok véleménye alapján remélték, hogy sikerülni fog felépülnie a sérülésből. A seb azonban egyre súlyosabb kihatással volt Weisz Sándor szervezetére és néhány napi haláltusa után, hét körül kezdre virradó éjszaka bekövetkezett a vezérigazgató halála. A halálhír városzerte nagy megdöbbenést és óriási részvétet váltott ki. Dr. Weisz Sándort a súlyos gazdasági viszonyokból fakadó gondok sodorták az öngyilkosság örvényébe. Éveken keresztül vezetés szerepet játszott a város gazdasági közéletében. A puritán és a dolgozó ember tipusa volt és éppen nagyfokú lelkiismeretessége volt az, amely a halálba kergette. Mindössze ötvenhárom éves volt és életét a munka töltötte meg.

Május elején Bukarestben tartja meg országos kongresszusát a Zsidó Párt. Az országos Zsidó Párt első kongresszusát május hó első napjaiban tartja meg Bukarestben. A kongresszusra nagy előkészületeket tesz az erdélyi tartományi vezetőség is, amely a nagyváradi vezetőségi ülésen egyhangulag elfogadott kész programmal megy a kongresszusra. Az egyes megyei szervezetek most készülnek a megyei konferenciák megtartására, ahol a szervezeti problémák megvitatásával egyidejűleg, sor fog kerülni a kongresszusi delegátusok megválasztására is.

— A Magánalkalmazotti Federáció tisztviselő-szekciójának értekezlete. A Magánalkalmazotti Federáció kolozsvári csoportjának tisztviselő-szekciója szeptember 24-én március 30-án este fél 8 órakor a Magánalkalmazotti Szervezet helyiségében (str. Väii—Patak uca 7.) tisztviselői értekezletet tart, melynek napirendjén a tömeges leépítések és fizetésredukciók elleni védekezés és az ezzel kapcsolatos országos akció megbeszélésének ügye szerepel. A Federáció kolozsvári csoportjának vezetősége minden érdeklődő tisztviselőt szívesen lát.

— Tokióban megkezdtek harminc terrorista bünperének tárgyalását. Londonból jelentik: Tokióban megkezdtek 30 terrorista bünperének főtárgyalását, akik vezető japán politikai személyek ellen gyilkos merényleteket követtek el, vagy kíséreltek meg. A főtárgyalás hadbíróság előtt folyik.

Az Uj Kelet könyvosztályának könyv-ujdonságai

Aisberg: Most már értem a rádiót. Múltaságos bevezetés a rádiótechnikába. 245 ábrával és képpel 78 lej. Balla Borisz: Niczky növendék 135 lej. Dreiser: Amerikai tragédia. A pénz és szerelem-sóvár amerikai fiatalság tragédiája. 3 kötet 234 lej. Oswald Spengler: Gép és ember. Egy új életfilozófia gondolatai 72 lej. Vass Adolf: Szabadalmi törvény 50 lej. Kapható az Uj Kelet könyvosztályában utánvétellel vagy az összeg és portó-költség előzetes beküldése mellett (postabélyegben is.)

NAPRÓL NAPRA

Chiappe rendőr-főnök állandó titkárságot létesít a rendőr-főnökségen a francia főváros légügyi védelmének irányítására.

Délkaliforniában, Shamrock közelében álarcos, fegyveres rablók kifosztották egyik személyvonati kocsit 30 utasát, majd a rablott pénzzel és ékszerekkel leugrottak a vonatról s eltűntek.

Newyorkban megnyitott az új 12 emeletes női börtön. Cellái tulajdonképpen jól berendezett hálószobák. A fogadóteremben üveggal választja el a foglyokat látogatóiktól s mikrofonon át társalognak egymással. Az épület tetőzetén terrasz van napfürdőzésre alkalmas és tornahelyiségekkel s teniszpályákkal.

Április 7-én Haarewood lord és neje Mary királyi hercegnő, az uralkodó pár leánya önkéntes árverés útján értékesítették a Chesterfield-házból való elköltözésük alkalmából feleslegessé vált XIV., XV. és XVI. Lajos korabeli butorait, gobelinnel behuzott ritka szép Chippendale karosszékeket, továbbá egy tizenkét személyes sevesri porcellánkészletet, valamint egy keleti szőnyeget, melyet egykor Mihály nagy herceg ajándékozott fiának s ettől jutott az angol uralkodócsalád birtokába. Lord Haarewoodék kisebb londoni háza költöznek s a Chesterfield-házat el fogják adni.

A párizsi színházak és mozik sztrájkját sikerült kivédni. A moziknak a kormány 12 millió hitelt helyezett kilátásba s a színházakkal szemben hajlandó az állami és közszolgálati csökkentésére. A javaslatok tárgyalása ma kezdődik meg a francia kamarában.

Mexikóból 20 sportembert, vívókat, hosszú távfutókat és cellozókat fognak kiküldeni a losangelesi olimpiászra.

V'DAM SAROK

Gról Ubul éktelen lármát hall a konyhából. Becsöngeti a lakajt. Gróf: Miféle láchma ez ott kint a konyhában?

Lakáj: A szakácsnevél most ünneplem az ezüstlakodalmunkat.

Gróf: Szép, de vigyázzon, hogy ez másköch ne fochduljon elő!

Egy atyafit vitt fel a rendőr egyik rendőrkapitány elé. A vádlott a véd szerint megverte a feleségét.

— Miért verte meg olyan rettenetesen a feleségét? — kérdi a kapitány.

— Azért, mert városszerte azt me sélte, hogy boldogtalan a házaselete.

UJ KELET *Legújabb hírek*

Megszavazták az ügyvédtörvényt és az uttörvényt

Argetoianu ma fontos törvényjavaslatot terjeszt a kamara elé a magánadósságok rendezéséről

Bucuresti-Bukarest, március 29. (Az Uj Kelet tud.) A kamara szerdai ülésén az amortizációs pénztár működésével kapcsolatban új törvényjavaslatot fogadta be Argetoianu pénzügyminiszter. Ezt a javaslatot Argetoianu pénzügyminiszter dolgozta ki Stoianovici és Corceanu közreműködésével s az mintegy a konverzió kiegyensúlyozása a városi adósság bizonyos kategóriájára. Eszerint az amortizációs pénztár fog közvetíteni a magánadósságok és hitelezők között. A közvetítést a kereskedőkön és az iparosokon, valamint azokon kívül, akikre a konverziós törvény vonatkozik, bárki igénybe veheti.

Az adós írásbeli kérést köteles beadni az amortizációs pénztárhoz, amelyben kéri, hogy a pénztár közvetítse közte és hitelezői közt a megegyezést. Ez a kérés a törvény kihirdetésétől számított hat hónapon belül adandó be és az adós likvidációs tervet tartozik hozzácsatolni. Ezt a tervet a pénztár közli az összes hitelezőkkel, akik két hónapon belül tartoznak megadni a választ.

A hallgatás beleegyezést jelent. Ha a hitelezők nem értenek egyet a likvidációs tervvel, úgy a pénztár dolgoz ki egy újabb tervezetet s ha ezt sem fogadják el a felek, úgy az ügy a rendes bírósági utra kerül, éppen úgy, mint abban az esetben, ha a hitelező semmiféle tranzakcióhoz nem akar hozzájárulni.

Egyik legfontosabb intézkedés, hogy a likvidáció engedélyezése iránt benyújtott kérés felfüggeszti a kényszervégrehajtást. Az amortizációs pénztár igazolványt ad az adósnak a kérés benyújtásáról s ez az igazolvány az összes kereskedelmi kötelezettségek lejáratát hivatalból három hónappal meghosszabbítja s ha ezalatt az ügy nem intéződik el, újabb háromhónapos moratóriumot biztosít számára.

Tekintettel arra, hogy a javaslat a kereskedők és iparosok annyira fontos kategóriáját kiveszi az intézkedések alól, a különböző pártok bizonyára számos javaslatot fognak ezzel kapcsolatban benyújtani.

Megszavazták az ügyvédtörvényt és az uttörvényt

Bucuresti-Bukarest, március 29. A kamara mai ülésén Argetoianu pénzügyminiszter kérte, hogy a kamara a napirend megváltoztatásával a szeszmonopólium törvénye helyett az uttörvényt, a lakás- és ügyvédtörvényt vegye tárgyalás alá. A javaslatot a kamara elfogadta, majd megszavazta az állami sorsjáték módosításáról szóló javaslatot, miután a pénzügyminiszter visszavonta a sorsjáték illetékmentességéről szóló indítványát.

Az ügyvédtörvény vitájában elsőnek Negura liberális szólalt fel s a szerzett jogok respektálása mellett tört lándzsát. Kérte, hogy a diákok jogos kívánságait teljesítsék. Soimu kormányparti hasonló értelemben beszélt. Az egyetemi hallgatóknak a licentiátus megszerzése után meg kell adni a jogot arra, hogy a feleket elsőfokon képviselhessek s két év után legyen joguk a tábla előtti működésre is. Pop Valer igazságügyminiszter hangoztatja, hogy delegálás esetén az ügyvédjelöltek teljes joggal képviselhetik a feleket.

Guza a diákok érdekében szólalt fel. Hangoztatja, hogy a diákok nem akarták terrorizálni a törvényhozást, hanem csak a maguk igazát védtek.

D. R. Joanitescu: Már azelőtt a memorandum egész tömegét adták be a kormányhoz.

Guza: Igaza van Ioanitescunak. Hibás a kormány jogügyi bizottsága, amely későn kezdte meg a javaslat tárgyalását és azt későn tette át a legfőbb törvényhozó tanácsához. Hibáztatja a bizottság tagjait,

A kereskedőkön és iparosokon kívül az összes magánadósság moratóriumot kérhetnek

ma új javaslatot nyújt be, amelyre kéri a sürgősség kimondását.

Bordeni hangoztatja, hogy az eredeti javaslatot parlamenti kezdeményezéséből nyújtották be, azt nagyon sok képviselő aláírta és most egy ilyen hírtelen benyújtott javaslatra semmi szükség sincs. Mi-

után Istrate Nicescu szintén a szerzett jogok védelmében szólalt fel a kamara 115 szavazattal 112 ellen megszavazta az ügyvédtörvényt, azzal a módosítással, hogy a talárviselés az ügyvédekre a bírósági tárgyaláson nem kötelező. Utána a kamara az uttörvényt is megszavazta.

A posztógyárak a királyhoz fordulnak a hadsereg 700 millió tartozásának kifizetéséért

Bucuresti-Bukarest, március 29. A romániai posztógyárak kiküldött elhatározták, hogy emlékiratot nyújtanak át az uralkodónak az állam részére teljesített szállításaiak késedelmes kifizetése tárgyában. 1930-ban a posztógyárak 300 millió, 1931-ben 400 millió lej értékű árut szállítottak, főként a hadseregnek. Összkövetelésük tehát 700 millió lej s hangoztatják, hogyha ehhez a pénzhez nem tudnak hozzájut-

ni, úgy kénytelenek üzemeiket beszűntetni.

Az állami szállítók egyébként a napokban nagy kongresszust tartottak, a melyen elhatározták, hogy követeléseik ki nem egyenlítéséig nem vesznek részt az állami árlejtéseken. Ilyen értelemben memorandumot intéztek az illetékes minisztériumokhoz. Egyben elhatározták, hogy szövetségbe fognak tömörülni.

A dunai államok együttműködésének realizálását valószínűleg a jóvátételi konferencia utáni időpontra halasztják el

Elhalasztják a négyhatalmi értekezletet is. Az ünnepek alatt szakadatlan tárgyalások folytak a Tardieu-Macdonald találkozó előkészítésére

London, március 28. Az ünnepek alatt szakadatlan diplomáciai érintkezés volt a francia és az angol külügyminisztériumok között a Tardieu-Macdonald találkozó és a nagyhatalmi értekezlet előkészítésére.

Sajnos még mindig fennáll annak lehetősége, hogy a dunai államok gazdasági együttműködésének realizálását el kell halasztani a lausannei jóvátételi konferencia utáni időpontra. Ezt a felfogást tükrözi vissza a londoni sajtó is, mely szerint elhalasztják a négyhatalmi értekezletet is s a hét végén csak Tardieu utazik Londonba, hogy Macdonalddal találkozzék s vele eszmecsere folytasson a dunai gazdasági együttműködés tervéről és jóvátételi kérdés-

ről. Egyidejű jelentés szerint az amerikai külügyi hivatal is érdeklődéssel kíséri a dunai államok gazdasági együttműködésére irányuló tervet. Az Egyesült Államok kormánya hajlandó támogatásban részesíteni minden koncepciót, amely a Duna-medencében válsággal küzdő államok helyzetének megjavítását célozza. Egyébként francia politikai körökben elterjedt hírek szerint a négyhatalmi értekezletet Genfben április 11-re fogják összehívni.

Olasz kormány körökben jó fogadtatásra talált a négyhatalmi konferencia összehívása iránt előterjesztett angol javaslat. Grandi a meghívásra személyesen fog megjelenni a konferencia színhelyéül kijelölendő városban.

Ismét előtérben a koncentráció

Cihosky-kormányt emlegetnek Bukarestben

Bucuresti-Bukarest, március 29. Az Adeverul mai politikai cikkében megállapítja, hogy a helyzet meglehetősen zavaros. A Mirto-féle választási törvényjavaslat letárgyalására április 7-ig, az ülészak befejezéséig már nincs fizikai idő, noha ezt a javaslatot a kamarában Jorga is és Argetoianu is magukévá tették. Politikai körök a lap szerint azzal magyarázzák a korai parlamenti bezárást, és a javaslat elhalasztását, hogy az tulajdonképp Maniu sugalmazására történt, aki azt akarja, hogy a politika súlypontja a királyi palotából a parlamentbe helyeztesse át.

Ilyen körülmények között újból elő-

térben áll a koncentráció kérdése. Ki lenne azonban a koncentrációs kormány feje. Goga Octavian semmieset sem, róla ilyen minőségben nem is beszélnek újabban. Presan tábornok kijelentette, hogy ő semmiesetre sem vállalja a kormányelnökséget. Nagyobb esélyei vannak Cihovszki tábornoknak, akinek kormányában Argetoianu, Goga, Lupu és Gheorghe Bratianu is bizonyosan részt vennének.

Argetoianu ezt a tervet egyébként fantáziának minősítette.

FRATERNITAS Könyv. és Lapkiadó Rt. nyomása Cluj-Kolozsvár, Str. Baron L. Pop (v. Brassai u.) 10. szam. Telefon 9-7

Egy nagyváradi ügyvéd a sztratoszférába küldte az ügyvédi gyakorlatát felüggesztő fegyelmi bizottságot

Oradea-Nagyvárad, március 29. Néhány héttel ezelőtt a nagyváradi ügyvédi kamarához feljelentés érkezett, amely szerint dr. Moldovan Joan ügyvéd a brüsszeli egyetemen szerezte diplomáját s így diplomája Romániában érvénytelen. Az ügyvédi kamara megkereséssel fordult a belga követséghez, amely azt az értesítést küldte, hogy az az egyetem, amelyen Moldovan Joan diplomáját szerezte, magánjellegű tanintézet s így nem adhat ki jogi doktorátust. Az ügyvédi kamara fegyelmi bizottsága ezen az alapon eltiltotta dr. Moldovan Joant az ügyvédi gyakorlattól. Moldovan Joan a határozatot megfellebbezte, egyben pedig hihetetlenül goromba levelet intézett a fegyelmi bizottsághoz, amelyben többek között a sztratoszférába küldte a bizottság tagjait.

Felkéz biharmegyei községben egy talált gránát darabokra szaggatott két földművest

Oradea-Nagyvárad, március 29. A Nagyváradtól 12 kilométerre eső Felkéz községben Obricht György és Popa György földművesek a mezőn egy gránátot találtak, amellyel játszadozni kezdtek. Játék közben a gránát felrobant és Obricht Györgyöt a helyszínen darabokra tépte. A súlyosan sebesült Popa Györgyöt a nagyváradi kórházba szállították be, ahol jobblábát azonnal amputálni kellett. Az amputálás után Popa György meghalt.

Véglegesítették állásában a nagyváradi rendőrprefektust

Oradea-Nagyvárad, március 29. A nagyváradi rendőrkveszturára ma belügyminiszteri rendelet érkezett, amely Popovici Valer ideiglenes rendőrkvesztort véglegesítette állásába. A véglegesített rendőrkvesztort a sajtó munkatársai előtt adott nyilatkozatában annak a nézetének adott kifejezést, hogy minden cselekedetével a község bizalmát óhajtja kiérdemelni.

Kommunista tüntetés Nagyszalontán

Salonta-Mare-Nagyszalonta március 29. Nagyszalontán ma kommunista tüntetés volt. A tüntetést az váltotta ki, hogy még a román telepeseznek ingyen osztották ki a város haarában lévő parcellákat, addig a magyar lakosságtól fejenként 500 lejt szedtek. A magyar lakosság körében ez nagy elégedetlenséget váltott ki. Ma délután egy nagyobb tömeg szalontai polgár Nagyszalonta főtúvonalán a polgármester elé akart vonulni. A felvonulók sorai- ba kommunista munkanélküliek vegyültek akik az egész utvonalon végig hangosan munkát és kenyeret követeltek. A rendőrség a tüntetés láttára nagyobb készültséggel vonult ki és feloszlatta a tüntető tömeget. Több előállítás történt.

Tüzifa,
Szén,
Koksz

FISCHER-nél
Telefon 1300.

Taxa p
platite in
No. 224.7

da Baron
Telefon: 9
vonta 110,
600, egész
havonta 1,
egészévre
értékű val
ne legyen más
hajuk és néha
kivétel.

Patenta fi

Szegény kere
gukásta kelepe
Eveken keres
patenta fixat.
állapítsák meg
ne legyen más
hajuk és néha
kivétel.

Akkor kérték
még az üzletek
emelkedtek. Az
Akkor konven

Eppen ezért r
A pénzügy
amíg megfordu
csökkenni kezd
de napról-napra
Minden vissza
terhek maradtak
gukban.

A krízis negy
hetetlen lett vo
A kormány azo
billázni öket. I
hamot szinlelv
tem a keresked
patenta fixat."

Bevezették. A
fixa alá eső öss
rosoknak feleme
Igy néz ki az
git" a keresked

Befagyott

Már a papagá
világviság szö
a befagyott hite
A hitelek befagy
De mely hitelek
lom ment esőbe
telek, melyek a
sához voltanak
amelyek az egye
tosításának fer
politikai céljait
kereskedelmi éle
hitelek.

Vannak azonb
általán nem fagy
időre be is fagy
olvadásba kezdte

Itt van például
tatott többszáz m
egy stratégiai v
amelynek kapcsá
erre a vasútvona
féle francia had
nagyarányu hite

Vannak tehát,
bőkezű hitelek,
fűtyülnek a biza
hitelezők, akikne
ősi erényben.

Csak az a kér
az ősi erény? H
kell. Ha a terme
nincs rá szükség
mes és így fölöl

Van azonban e
Hjtel legfőbb ar
öveznek és szle
zárt trezorok ajt
ha úgy tetszik: a
egyetlen erény. n
firje lengedezhet.

Van még hitel
dés, hogy mire.
minden reménye
a bizalom iránta
bban és esetben

Jobboldali

Amióta a néme
lerék hatalmas ve
nak ellenére, hog
növekedtek: a jo
leteknek mintha
rántsem állítjuk
hogy a jobboldal
már teljesen meg
Egyszerűen csak
gisztrálni, olyan